

Gjennomgang av beitekrisen i reindriften 2020

Rapport fra arbeidsgruppe

Rapport nr. 45/2020

14.12.2020

Landbruksdirektoratet
Eanandoallodirektoráhtta

Rapport:	Gjennomgang av beitekrisen i reindriften 2020
Avdeling:	Reindrift
Dato:	14.12.2020
Ansvarlig:	Berit Kristine Utsi, NRL Tom Lifjell, NRL John Mathis Utsi, NRL Johan Ingvald Hætta, Landbruksdirektoratet Ingolf Balto, Fylkesmannen i Troms og Finnmark, leder for beredskapsutvalget i Finnmark Ing-Lill Pavall, Fylkesmannen i Nordland Silje Trollstøl (gruppeleder), Landbruks og matdepartementet
Rapport-nr.:	45/2020
Forsidebilde:	Landbruksdirektoratet

Innhold

Innhold	2
Sammendrag	4
1 Innledning	6
1.1 Arbeidsgruppens mandat og sammensetning.....	6
1.2 Arbeidet i gruppen.....	6
2 Oversikt over beitekrisen 2020	8
2.1 Innledning.....	8
2.2 Utvikling og omfang av beitekrisen.....	8
2.3 Koronapandemien – en ekstra utfordring og belastning.....	11
2.4 Beredskapsarbeidet.....	12
2.5 Tiltak for å redusere konsekvensene av beitekrisen.....	12
3 Kriseberedskap i reindriften	13
3.1 Definisjonen av beitekrise.....	13
3.2 Historisk oversikt.....	14
3.3 Utvikling av kriseberedskapen i reindriften etter 2017.....	14
4 Konsekvenser av beitekrisen i 2020	18
4.1 Innledning.....	18
4.2 Kartlegging av kalvetilgangen i reindriften 2020.....	18
4.3 Kartlegging av forventet slakteuttak i 2020.....	20
5 Arbeidsgruppens vurdering av tiltakene som ble gjennomført i 2020	23
5.1 Innledning.....	23
5.2 Fôring.....	23
5.3 Tilskudd til fôring.....	26
5.4 Uttransport av fôr.....	27
5.5 Transport av levende rein.....	28
5.6 Andre tiltak for å redusere konsekvensene av beitekrisen.....	29
5.7 Arbeidsgruppens vurderinger.....	30
6 Arbeidsgruppens vurdering av de økonomiske tiltakene	33
6.1 Innledning.....	33
6.2 Arbeidsgruppens vurderinger.....	36
7 Arbeidsgruppens vurdering av myndighetenes organisering og myndighetene og NRLs arbeid med kriseberedskap	37
7.1 Innledning.....	37
7.2 Landbruksdirektoratet.....	37
7.3 Fylkesmannen.....	38
7.4 Mattilsynet.....	38
7.5 Landbruks- og matdepartementet.....	38
7.6 NRLs arbeid under beitekrisen.....	39
7.7 Informasjon og kommunikasjon.....	39
7.8 Arbeidsgruppens vurderinger.....	41
8 Arbeidsgruppens vurdering av beredskapsutvalgenes organisering og arbeid	41
8.1 Innledning.....	41
8.2 Arbeidet i beredskapsutvalgene.....	42

8.3	Arbeidsgruppens vurderinger	43
9	Arbeidsgruppens vurdering av reindriftsnæringens arbeid med kriseberedskap ...	44
9.1	Innledning	44
9.2	Organiseringen av tiltak i distriktene	44
9.3	HMS i en krisesituasjon	44
9.4	Arbeidsgruppens vurderinger	45
10	Arbeidsgruppens anbefalinger.....	47
11	Kilder.....	48
	Vedlegg	51

Sammendrag

Landbruks- og matdepartementet satte høsten 2020 ned en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå håndteringen av beitekrisen i reindriften vinteren og våren 2020. Arbeidsgruppen har bestått av representanter fra NRL, Fylkesmannen i Troms og Finnmark, Fylkesmannen i Nordland, Landbruksdirektoratet og Landbruks- og matdepartementet. Landbruks- og matdepartementet har ledet arbeidsgruppen. Det har blitt gitt innspill til arbeidsgruppens arbeid fra Fylkesmannen i Trøndelag, Felleskjøpet og Mattilsynet.

Etter krisevinteren 2017 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som gjennomgikk kriseberedskapen i reindriften, Landbruksdirektoratets rapport nr. 30/2017. I rapporten kom arbeidsgruppen med en rekke anbefalinger for å styrke beredskapen i reindriften. Avtalepartene sluttet seg i hovedsak til arbeidsgruppens forslag og det ble satt av midler til kriseberedskap over Reindriften Utviklingsfond i reindriftsavtalen 2018/2019.

Arbeidsgruppen skal foreta en vurdering av om tiltakene fra 2017 har fungert etter sin hensikt eller om det er behov for justeringer eller ytterligere tiltak. Tiltakene skal gjøre både myndigheter og reindriftnæringen bedre rustet til å møte kommende beitekriser.

Arbeidsgruppen skulle særlig vurdere *Myndighetenes organisering av beredskapsarbeidet, Beredskapsutvalgenes organisering og arbeid, Bruk av tilleggsfôring, tilgang på tilleggsfôr, reineiernes kunnskap om bruk av tilleggsfôr, samt oversikt over produksjon og salg av tilleggsfôr, Reindriften eget arbeid knyttet til kriseberedskap og gjennomføring av tiltak for å redusere konsekvensene av beitekrisen, og Regelverket knyttet til avsetning og bruk av midler til kriseberedskap over reindriftsavtalen.*

Arbeidsgruppens rapport gjør rede for hvilke anbefalinger fra 2017 som ble fulgt opp og hvilke tiltak som ble gjennomført av myndighetene og reindriftnæringen i forbindelse med beitekrisen 2020.

Rapporten gir en oversikt over beitekrisens utvikling og omfang, beredskapsarbeidet og ytterligere utfordringer grunnet koronapandemien. Arbeidsgruppen har sett på hvilke konsekvenser beitekrisen har hatt for kalvetilgangen og slakteuttaket, på grunnlag fylkesmannsembetenes kartlegging av kalvetilgangen i et utvalg av distriktene, rapporter om slakteuttaket fra Animalia, og slakterienes prognose for slakteuttak i 2020/2021. Slakteuttaket i 2020 vil trolig bli langt lavere enn i 2019, og kalvetilgangen er redusert i mange områder. Det er imidlertid stor variasjon mellom og innad i områdene.

Arbeidsgruppen har vurdert tiltakene som ble gjennomført under beitekrisen. De viktigste tiltakene har vært fôring og uttransport av fôr. Arbeidsgruppen har foreslått tiltak for å heve kunnskapen om fôring, og har foreslått endringer i satsene for tilskudd til innkjøp og transport av fôr.

Arbeidsgruppen har gjennomgått og vurdert de økonomiske tiltakene under beitekrisen. Etter forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag, må distriktene avsette midler til kriseberedskap og får særskilt tilskudd for dette. Reindriftnæringens egen avsetning har ikke vært tilstrekkelig for å dekke utgiftene beitekrisen medførte. Avtalepartene ble enige om å styrke kriseberedskapsfondet over Reindriften Utviklingsfond grunnet beitekrisen og tilskudd skulle hovedsakelig gå til innkjøp av fôr, inntil 2 kroner per rein per døgn. Det ble også åpnet for at det kunne innvilges tilskudd til transport av rein etter gitte satser. Etter hvert ble det åpnet for helikopterfrakt av fôr grunnet utfordringer med å frakte tunge fôrsekker på snøskuter over ulendt terreng.

Arbeidsgruppen fra 2017 anbefalte at det ble opprettet egne beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde. Det har blitt opprettet et beredskapsutvalg for hvert fylkesmannsembete. Arbeidsgruppen viderefører anbefalingen fra 2017 om at det opprettes et beredskapsutvalg per reinbeiteområde. Beredskapsutvalgene skal være en faglig ressurs, og arbeidsgruppen anbefaler at det gis rom for lokale tilpasninger i organiseringen av utvalgene. Arbeidsgruppen har særlig vurdert krisekommunikasjonen til reindriftsnæringen, og tiltakene som ble gjort. Arbeidsgruppen viderefører anbefalingen fra 2017 om at beredskapsutvalgene skal ha årlige møter i regi av Landbruksdirektoratet. De årlige møtene skal være en plattform for å dele erfaringer og heve kunnskapen om beredskap og fôring. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det gjennomføres felles møter for beredskapsutvalgene, med NRL, NLR, Veterinærinstituttet og aktuelle fôrprodusenter.

Arbeidsgruppen har vurdert beredskapen til næringen. Beitekrisen var fysisk og psykisk belastende for reindriftsutøverne. Det var blant annet behov for å frakte tunge fôrsekker til flokken, fôre flokken og opp til døgntilføring. Kunnskapen om krisefôring og tilgang på fôr av god kvalitet i reindriftnæringen har vært varierende. Arbeidsgruppen har kommet med anbefalinger for å synliggjøre og styrke beredskapsarbeidet i næringen, og for å sikre HMS i en krisesituasjon.

1 Innledning

1.1 Arbeidsgruppens mandat og sammensetning

Arbeidsgruppen har følgende representanter fra NRL, Fylkesmannen i Troms og Finnmark, Fylkesmannen i Nordland, Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet:

Berit Kristine Utsi (NRL)

Tom Lifjell (NRL)

John Mathis Utsi (NRL)

Johan Ingvald Hætta (Landbruksdirektoratet)

Ingolf Balto (Fylkesmannen i Troms og Finnmark, leder for beredskapsutvalget i Finnmark)

Ing-Lill Pavall (Fylkesmannen i Nordland)

Silje Trollstøl (LMD, leder av arbeidsgruppen)

Arbeidsgruppen har også fått innspill fra Felleskjøpet, Mattilsynet og Fylkesmannen i Trøndelag. Videre fikk Landbruksdirektoratet og fylkesmannen i oppgave å kartlegge kalvetilgangen og slakteuttaket for høsten 2020. Arbeidsgruppen bruker «fylkesmannen» i rapporten, men viser til at fylkesmannen fra 1. januar 2021 endrer navn til «statsforvalteren».

Arbeidsgruppens mandat er følgende:

"Reindriften gjennomgikk en omfattende beitekrise vinteren og våren 2020. Erfaringene fra denne beitekrisen er viktige som grunnlag for det videre arbeidet med på styrke kriseberedskapen i reindriften.

Avtalepartene er enige om at det settes ned en arbeidsgruppe som skal ta utgangspunkt i de tiltak som ble iverksatt etter krisevinteren 2017 og foreta en vurdering om disse har fungert ut fra sin hensikt eller om det er behov for justeringer, samt om det er behov for ytterligere tiltak for at både myndigheter og reindriftsnæringen står bedre rustet til å møte kommende beitekriser.

Med utgangspunkt i oppfølgingen av anbefalingene gjort av arbeidsgruppen som gjennomgikk kriseberedskapen i reindriften i 2017, skal arbeidsgruppen særlig vurdere:

- Myndighetenes organisering av beredskapsarbeidet.
- Beredskapsutvalgenes organisering og arbeid.
- Bruk av tilleggsfôring, tilgang på tilleggsfôr, reineiernes kunnskap om bruk av tilleggsfôr, samt oversikt over produksjon og salg av tilleggsfôr.
- Reindriften eget arbeid knyttet til kriseberedskap og gjennomføring av tiltak for å redusere konsekvensene av beitekrisen.
- Regelverket knyttet til avsetning og bruk av midler til kriseberedskap over reindriftsavtalen.

Arbeidsgruppen kan også ta opp andre problemstillinger som er relevante for å vurdere kriseberedskapen i reindriften.

Arbeidsgruppen skal levere en rapport til avtalepartene innen 1. desember 2020."

1.2 Arbeidet i gruppen

Arbeidsgruppen har hatt 5 møter. Alle møtene har vært gjennomført på digital plattform.

Utgangspunktet for arbeidsgruppens arbeid har vært rapport fra arbeidsgruppen som gjennomgikk kriseberedskapen i reindriften i 2017, og erfaringer fra beitekrisen fra ulike aktører. Arbeidsgruppen har innhentet informasjon fra ulike aktører. To representanter fra Felleskjøpet presenterte sine erfaringer i det andre møtet i arbeidsgruppen. Mattilsynet har gitt et skriftlig innspill. Videre har arbeidsgruppen innhentet opplysninger fra Fylkesmannen i Trøndelag om forholdene i Trøndelag. Fylkesmannen i Trøndelag har også fått mulighet til å gi innspill til et utkast til rapport. Arbeidsgruppen har fått opplysninger om tilskuddsordningen for ekstraordinære kostnader til drivstoff fra Kautokeino kommune. Arbeidsgruppen har også brukt evalueringen fra beredskapsutvalget i Nordland, evaluering av transportstøtte i Troms og Finnmark, resultater fra spørreundersøkelser i næringen, samt resultater fra Norske Landbruksrådgivning sin spørreundersøkelse om HMS i reindriften.

I forbindelse med at det ble etablert en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå håndteringen av beitekrisen i reindriften 2020 fikk Landbruksdirektoratet i oppdrag å kartlegge kalvetilgangen og slakteuttaket i reindriften 2020. Landbruksdirektoratet ba fylkesmannsembetene om å kartlegge kalvetilgangen i sitt område. Fylkesmannen tok kontakt med et utvalg at distriktene for å kartlegge kalvetilgangen i de enkelte distriktene og utarbeidet en oversikt over kalvetilgangen i området og forventet slakteuttak.

Landbruksdirektoratet tok kontakt med slakteriene for å kartlegge forventet slakteuttak. Landbruksdirektoratet innhentet også tall fra Animalia som viste slakteuttaket i samtlige reinbeiteområder frem til 7. desember 2020.

Arbeidsgruppen skal beskrive hvordan beitekrisen i 2020 ble håndtert, hvordan anbefalingene fra 2017 er fulgt opp og hvordan de har fungert i perioden med beitekrise. Arbeidsgruppen skal også komme med forslag til hvordan beredskapen i reindriften kan forbedres. I tillegg gjør arbeidsgruppen rede for noen av konsekvensene av beitekrisen, målt i kalvetilgang og slakteuttak.

Arbeidsgruppens mål for arbeidet er å komme med forslag som kan bidra til å gjøre reindriften, både myndigheter og næring, bedre forberedt til neste gang en beitekrise inntreffer.

Arbeidsgruppen er enige om at det er noen grunnleggende forutsetninger som må være til stede for at vi skal lykkes med beredskapsarbeidet i reindriften. Det må lages et fleksibelt og effektivt beredskapssystem, som involverer både næring og myndigheter. Kommunikasjon og informasjon er avgjørende for å få dette til. Samarbeid i næringen, og mellom næring og myndigheter er også en viktig faktor for å lykkes.

2 Oversikt over beitekrisen 2020

2.1 Innledning

I løpet av vinteren og våren 2020 ble det erklært beitekrise i de fleste distrikter i Troms og Finnmark og Nordland. I Trøndelag ble det ikke erklært beitekrise, men det var vanskelige beiteforhold i reinbeiteområdet Sør-Trøndelag/Hedmark. Reinlagene i Sør-Norge hadde krevende driftsforhold på våren, særlig i april og mai.

Vinteren 2020 har vært den mest utfordrende vinteren for reindriften på lang tid. Historiske kilder viser at vi må helt tilbake til 1917/18 for å finne tilsvarende kriseår i reindriften. Det har imidlertid vært flere beitekriser, og i senere år har det vært beitekrise vinteren i 1997 og 2017.

Omfanget av krisen i 2020 vært langt større enn tidligere beitekriser, både i varighet og geografisk omfang. Beitekrisen oppstod tidlig på året, og varte i de fleste områder helt til juni. Beitekrisen rammet også et større område enn tidligere. Beitekrisen vinteren 2020 har totalt berørt 420 siidaandeler og 165 000 rein.

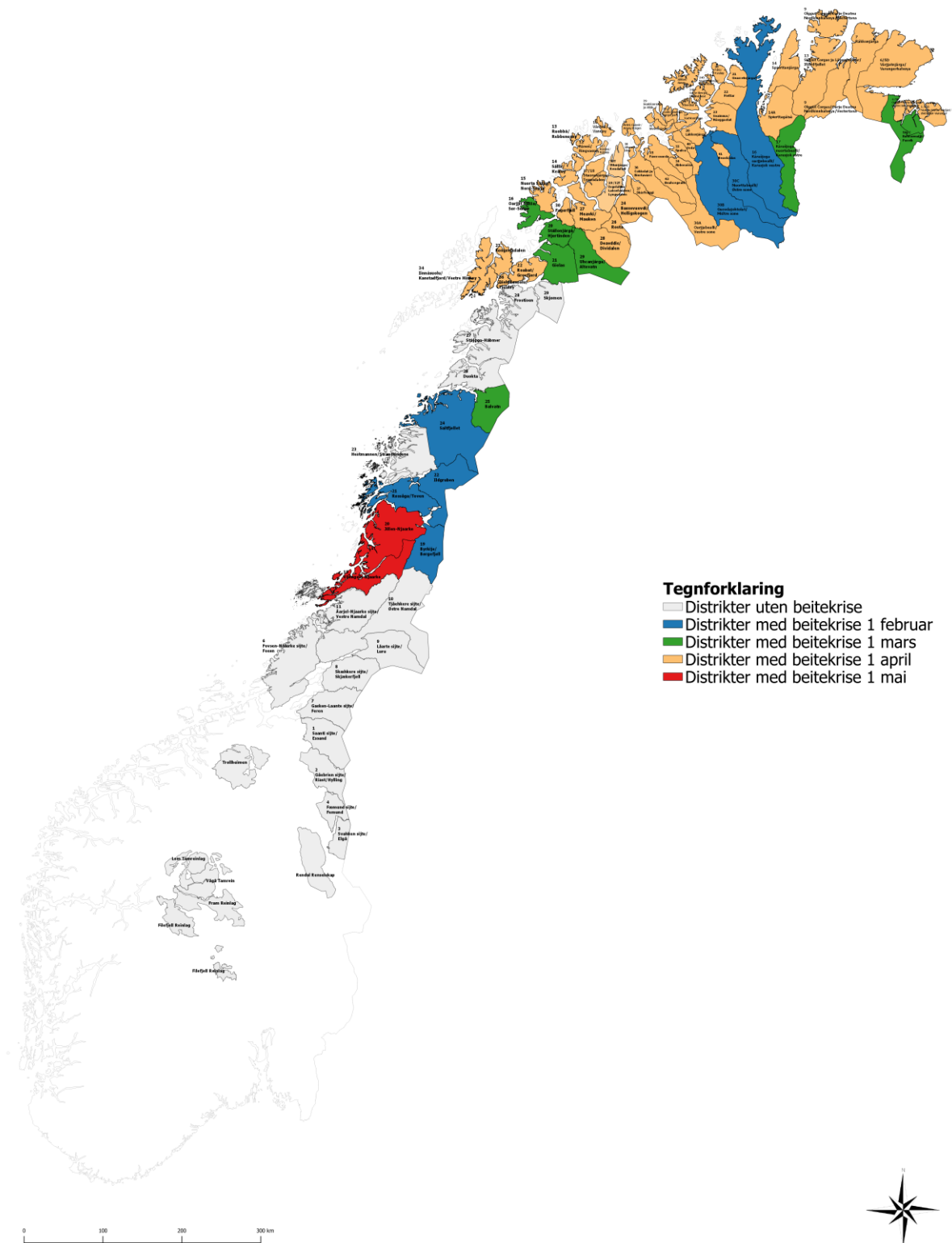
Arbeidsgruppen gir i dette kapitlet en oversikt over beitekrisens forløp.

2.2 Utvikling og omfang av beitekrisen

Beitekrisen oppstod på grunn av store mengder snø. Det ble dannet lag med hardpakket snø på beiten, samt ising etter veksling mellom mildvær og frost i noen områder. Dette medførte at det var utfordrende for reinen å komme til beiten og i noen distrikter ble beiten helt låst. Beitekrisen oppstod ikke samtidig i alle reinbeiteområdene og graden av låste beiter har også variert. Værforholdene har også medført utfordringer med å frakte fôr frem til flokken, særlig for reineiere som har hatt flokken langt unna bilvei.

Figur 1 viser hvilke distrikter som hadde beitekrise gjennom vinteren og våren. Kartet markerer hvilke reinbeitedistrikter som var berørt, uavhengig om det var beitekrise i deler av distriktet eller i hele distriktet. Tidspunkt for når beitekrisen startet er markert med ulike farger. I noen reinbeitedistrikter og siidaer startet krisen tidligere enn den 1. i den enkelte måned. Denne variasjonen er beskrevet i teksten under hvert område, men var ikke mulig å fremstille i et oversiktskart med grov målestokk. Beiteforholdene var krevende fra rundt 15 januar og det var stort sett beitekrise fram til 15. juni. Noen få høytliggende distrikter hadde vanskelige beiteforhold helt til slutten av juni.

Reinbeitedistrikter med beitekrise vinter/vår 2020

Figur 1 Oversikt over beitekrisen i reindriften i 2020

Nordland

Beredskapsutvalget i Nordland hadde møte 18. februar, og fastslo beitekrise i Byrkjje, Ildgruben, Saltfjellet og i deler av Røssåga/Toven reinbeitedistrikt fra 15. januar og i Balvatn fra 15. februar. Beitekrisen omfattet indre deler av fylket og i fjellet. I Nordland fikk beredskapsutvalget tilgang på meteorologiske data. Ved å vurdere sammenfall mellom meteorologiske data, beitebefaringene og reieneiernes egen beskrivelse kunne beredskapsutvalget vurdere når det var sannsynlig at beitekrisen startet. På dette grunnlaget erklærte beredskapsutvalget beitekrise med tilbakevirkende kraft. Det vises også her til omtalen av meteorologiske data i kapittel 8.2.1.

I mai oppsto det beitekrise på kalvingsområdene for to nye reinbeitedistrikt, Voengelh-Njaarke og Jillen-Njaarke.

Distriktene i Nordland som hadde beitekrise hadde fortsatt dårlige beiteforhold og måtte fortsette med føring til slutten av mai. Den langvarige beitekrisen førte til at rein trakk inn på innmark – og til tilhørende konflikter med grunneiere.

Troms og Finnmark

Fylkesmannen i Troms og Finnmark dro på befaring i Troms 7. og 30. januar, etter at det ble rapportert om dårlige beiter. Konklusjonen etter befaringen var at det var låste beiter i disse områdene. Beredskapsutvalget fastslo i møte 5. februar at det var beitekrise i Gielas, Hjerttind og Altevatn, og i et utvidet området i Øst- og Vest-Finnmark. Kriseområdet ble ytterligere utvidet i møte 19. februar.

14 og 15. januar foretok Fylkesmannen i Troms og Finnmark en befaring i deler av indre Finnmark. På bakgrunn av befaringen ble beredskapsutvalget innkalt til sitt første møte 24. januar. På møtet konkluderte beredskapsutvalget med at det var beitekrise i deler av Karasjok vestre sone og Kautokeino østre sone.

Beredskapsutvalget i Troms og Finnmark fastslo beitekrise i alle vinterbeiteområdene i Vest Finnmark 6. mars. I Øst-Finnmark var det også store utfordringer på beitenes (med unntak av Råkkonjårga og Østre Sør-Varanger). I Troms reinbeiteområde ble det fastslått beitekrise 6. mars på Ringvassøy, Rebbenesøya. Beredskapsutvalget hadde møte 18. mars og det ble erklært beitekrise i hele Øst-Finnmark, Vest-Finnmark og Troms.

I slutten av april var de fleste reinflokkene på vei til kalvingsområdene og sommerbeite, der det fortsatt var mye snø. Det var dermed fortsatt en krevende tid for reindriften, og beitekrisen gjorde det ekstra utfordrende med flytting og kalving. Siste uka i april var Landbruksdirektoratet på befaring i områdene rundt Kautokeino, og møtte utøvere, fylkesmannen og helikopterselskapet som bidro med frakt av reinfôr. Store snømengder, harde snølag og lave temperaturer gjorde at det fortsatt var krevende beiteforhold for reien i Troms og Finnmark og Nordland. Langs kysten hadde det begynt å smelte, men oppe i høyden var det ingen tegn til bedring i beiteforholdene.

Det var fortsatt dårlige beiteforhold i slutten av mai. Dette førte til at rein trakk inn på innmark – og til tilhørende konflikter med grunneiere. I tillegg var det fortsatt mye snø og skare på beitenes. Det var lave temperaturer i starten av mai, noe som gjorde at snøsmeltingen gikk sakte. Mange av de berørte distriktene i krise måtte dermed fortsatt føre til mai/ juni.

Trøndelag

Deler av Trøndelag hadde også svært krevende beiteforhold, men det ble ikke erklært beitekrise, og det ble ikke iverksatt tilleggsføring. I Nord-Trøndelag kom våren sent og det var store mengder

snø som vanskeliggjorde forholdene opp mot kalving. Låarte sijte meldte om vanskelig forhold på grunn av dyp snø som medførte at reinen trakk ned mot jernbanelinjen. Ingen av distriktene i Nord-Trøndelag satte i gang ekstraordinære fôringstiltak vinteren 2020, men noen flyttet flokken til alternative beiter med mindre snø. I Sør-Trøndelag var det låste beiter i større deler av Femund vinterbeitedistrikt, som er felles for Saanti sijte og Gåebrien sijte. Det ble ikke igangsatt tilleggsfôring. Gåebrien sijte lot flokken spre seg, mens Saanti sijte flyttet deler av flokken utenfor reinbeiteområdet (se også kapittel 5.6).

Reinlagene

Fram, Filefjell og Vågå hadde gode vinterbeiteforhold. I Lom var det låste beiter grunnet store mengder snø, men reinlaget fikk alternative beiter i Vågå. Fram hadde kalving på vinterbeite på grunn av den sene våren og flyttet til sommerbeite rett etter kalving. På våren ble det vanskelige driftsforhold for reinlagene på grunn av store snømengder. Det var særlig utfordrende i april og i mai.

2.3 Koronapandemien – en ekstra utfordring og belastning

Koronapandemien gjorde seg gjeldende i Norge i mars 2020, og reindriftsutøverne måtte forholde seg til smittereduserende tiltak i tillegg til beitekrisen. Blant annet skulle skilling av rein begrenses i størst mulig grad, og gjeterhyttene skulle kun brukes av de aktive reindriftsutøverne.

Forskrift 27. mars 2020 nr. 470 om smitteverntiltak mv. ved koronautbruddet innførte i mars karanteneplikt i 14 dager ved ankomst til Norge. Reineiere ble gitt unntak fra karanteneplikten ved grensekryssing når det var nødvendig av hensyn til gjeting og arbeid med rein, jf. daværende § 6 første ledd. Unntaket fra karanteneplikten gjaldt norske, svenske og finske reindriftsutøvere. Fylkesmannen i Troms og Finnmark søkte om dispensasjon fra karanteneplikten for å frakte fôr via Finland, men søknaden ble ikke innvilget. Transport av fôr ble ikke regnet som arbeid med rein.

Selv om reineierne var unntatt karantene-reglene under arbeid med rein fulgte det av forskriften at de skulle unngå nærkontakt med andre personer jf. daværende § 6 tredje ledd.

En annen utfordring var at restriksjonene begrenset muligheten til å få inn ekstra arbeidskraft fra andre reindriftsutøvere, i en tid hvor reindrifta hadde behov for ekstra arbeidskraft til blant annet gjeting og transport. Arbeidspresset på reineierne ble enda større. Koronarestriksjoner førte også til problemer med å leie inn svenske helikopterpiloter og selskap, noe som er ganske vanlig i reindriften i Nordland.

Beredskapsutvalget i Nordland fikk problemer med å gjennomføre flere beitebefaringer på grunn av smittevernrestriksjonene i forvaltningen, det vil si for representantene for fylkesmannen og Mattilsynet. Det ble vurdert å sende representantene fra næringen på befaring, men andre metoder for å fastslå beitekrise ble benyttet i stedet, se kapittel 8.2.1.

Markedsutvalget for reinkjøtt har i sitt innspill til reindriftsavtaleforhandlingene uttalt at koronapandemien ser ikke ut til å ha negativ effekt på markedet for reinkjøtt. Det er rapportert om stor etterspørsel etter reinkjøtt fra dagligvarehandelen, og flere bedrifter melder om vanskeligheter med å få tak i nok råstoff til produksjonen. De foredlingsbedriftene som leverer til restaurantmarkedet, melder imidlertid om noe redusert etterspørsel.

Denne utviklingen skiller seg markant fra utviklingen i Sverige og Finland. I Sverige og Finland har bortfall av grensehandelen mot Norge medført omsetningssvikt. Prisen på reinkjøtt til råvareleverandørene er følgelig blitt betydelig redusert, og gjennom høsten har lagrene av

reinkjøtt økt til tross for at reindriften i Sverige og Finland også har hatt krevende beitesituasjon i 2020.

2.4 Beredskapsarbeidet

Landbruksdirektoratet har hatt en koordinerende rolle i beredskapsarbeidet, og har hatt tett kontakt med Landbruks- og matdepartementet. Avtalepartene har fått jevnlig oppdateringer fra direktoratet. Landbruks- og matdepartementet har hatt tett dialog med Norske reindriftsamers landsforbund.

Fylkesmannen har hatt det operative ansvaret gjennom beitekrisen, og har behandlet søknader om tilskudd, organisert transport av fôr i Troms og Finnmark, og håndtert henvendelser fra reieneierne. Fylkesmannen har hatt et betydelig merarbeid som følge av krisen, særlig i Troms og Finnmark som har et større reindriftsområde enn Nordland.

Landbruksdirektoratet og fylkesmannen i berørte områder hadde ukentlige statusmøter om beitekrisen fra 2. mars til 18. juni. Møtene ga gjensidige oppdateringer om utviklingen og omfanget av beitekrisen, og det var behov for avklaringer knyttet til behandlingen av søknader om midler fra kriseberedskapsfondet. Det var også behov for å samordne informasjonsflyt ut til næringen og media.

Landbruks- og matminister Olaug Bollestad fulgte beitesituasjonen tett, og ble jevnlig orientert om situasjonen. Hun var også i kontakt med lederen for beredskapsutvalget i Troms og Finnmark. Landbruks- og matministeren hadde videomøter med NRL, Sametinget og Byrkijø reinbeitedistrikt, og var også på befaring i Finnmark i april og møtte Orda reinbeitedistrikt.

2.5 Tiltak for å redusere konsekvensene av beitekrisen

Det ble meldt om vanskelige beiteforhold allerede i desember 2019 og i januar var det distrikter i Finnmark, Troms og Nordland som begynte å føre. Flere av distriktene i Finnmark som var hardest rammet hadde flokken langt unna bilvei. Noen begynte å flytte flokken mot sommerbeitene i januar slik at fôr ble lettere tilgjengelig.

Det ble føret i gjerde og på ordinært beite. Det var store variasjoner mellom distriktene i hvor stor grad det var nødvendig å tilleggsføre, og det var også variasjoner innad i distriktene. Føringgraden varierte mellom 50 og 100 pst.¹. Noen av distriktene i Troms og Nordland er utstengt fra sine vinterbeiter i Sverige og må av den grunn føre flokken, men på grunn av beitekrisen måtte disse distriktene kriseføre i tillegg.

Etter hvert som distriktene hadde brukt opp egne avsatte midler søkte de om tilskudd etter *forskrift 20. juni 2019 nr. 852 om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap*. I februar vedtok Fylkesmannen i Troms og Finnmark tildelinger til områder med beitekrise. Etter anbefaling fra beredskapsutvalget prioriterte Fylkesmannen i Troms og Finnmark søknader om tilskudd til innkjøp av fôr og vedtok at distriktene skulle prioritere tilskudd til siidaer som hadde påbegynt nødvendige tiltak for å avverge store tap av rein.

¹ Når distriktene søkte om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap, opplyste de om hvilken grad av tilleggsføring det var behov for.

Beitekrisen var et viktig tema under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2020/2021. Avtalepartene ble enige om en ekstraordinær avsetning til kriseberedskapsfondet i 2020, ved en overføring på 10 mill. kroner fra egenkapitalen til Reindrifftsens Utviklingsfond.

Avtalepartene satte føringer for bruken av denne ekstraordinære avsetningen, jf. sluttprotokollen til reindrifftsavtalen 2020/2021 punkt. 1.2. Den ekstraordinære avsetningen skulle i hovedsak brukes til innkjøp av fôr og det kunne innvilges tilskudd til innkjøp av fôr med inntil 2 kroner per rein i vårflokk per døgn. Det skulle ikke innvilges dobbelt støtte til distrikter som mottar tilskudd fordi de er utestengt fra sine vinterbeiter i Sverige.

I april og mai vedtok Stortinget ekstraordinære bevilgninger til kriseberedskap i reindrifften på totalt 30 mill. kroner.

Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund hadde to møter om beitekrisen i april. Der besluttet avtalepartene å videreføre satsene for støtte til innkjøp av fôr og delvis kompensasjon for uttransport av fôr. I april ble det gitt tilbud om helikoptertransport av fôr i Troms og Finnmark, som ble dekket av det sentrale kriseberedskapsfondet.

3 Kriseberedskap i reindrifften

3.1 Definisjonen av beitekrise

I rapporten «Gjennomgang av kriseberedskapen i reindrifften» fra 2017 er en beitekrise beskrevet som:

«En beitekrise i reindrifften er en hendelse som avviker fra det normale og skiller seg markant fra den normale driftsvariasjonen som er mellom år. En beitekrise kan oppstå raskt, eller utvikles over tid, og er avgrenset både i geografi og antall reineiere som blir berørt. Ved en krise er en vesentlig andel av siidaens beiteareal utilgjengelig, og det foreligger en betydelig risiko for tap av rein og store økonomiske tap. En krise kan true videre drift hos de reineierne som blir berørt.»

Denne beskrivelsen er grunnlaget for definisjonen i forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag § 2-1 og forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap § 2. I disse bestemmelsene defineres beitekrise slik:

"Med beitekrise menes en hendelse som avviker markant fra den normale beitevariasjonen som er mellom år, der en vesentlig andel av beitearealer er utilgjengelig, og det foreligger en betydelig risiko for omfattende tap av rein."

Definisjonen er tatt inn i forskriftene som grunnlag for beredskapsutvalgenes vurdering av om det foreligger en beitekrise, som igjen kan utløse midler til kriseberedskap i distriktene.

Veksling mellom snø, regn, kulde og mildvær kan føre til at beitet ises ned og blir utilgjengelig, såkalte låste beiter. Ved mye isdannelse blir det vanskelig for reinen å grave frem beitevekster under snøen. Dyp snø kan også virke inn på beiteforholdene. Reineiere i Nordland opplyser at det finnes et samisk mål for dette. Når det er mer enn 6 goartila, slutter reinen å grave. Det tilsvarer en snødybde på 90 – 100 cm.

3.2 Historisk oversikt

Det har vært ulike tilskuddsordninger for kriseberedskap i reindriften siden 1970-tallet. Beitekrisen i 1997 var en av de mest utfordrende på 1900-tallet og rammet Finnmark og Troms hardest. Det er estimert at 15 000 til 20 000 rein døde og kalvetilgangen ble kraftig redusert. Det ble bevilget 1,2 millioner kroner til kriseberedskap i Finnmark. Det var vanskelig å få tak i nok fôr og midlene ble i hovedsak brukt til å transportere rein fra vinterbeite til sommerbeite. Våren 1997 ble det bevilget 20 millioner kroner for å dekke de økonomiske tapene til reieneierne.

Det ble vedtatt at alle reinbeiteområder skulle ha egne beredskapsutvalg som ble ledet av Reindriftsagronomen. Beredskapsutvalgene ble gjort permanente og besto av representanter fra forvaltningen, næringen og Mattilsynet. Beredskapsutvalgene fungerte som et rådgivende organ for områdestyrene. De hadde ikke felles mandat og hovedoppgaven deres var å følge med på beitesituasjonen.

Etter forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag til Reindriftsavtalen 2002/2003 kunne reinbeitedistriktene avsette midler til kriseberedskap og få innvilget inntil 150 pst. av egen avsetning som tilskudd. Tidligere avsatte distriktene midler til tapsforebyggende fond. Kriseberedskapsmidlene skulle utløses av områdestyret etter søknad fra distriktet/tamreinlaget frem til driftsåret 2008/2009. Etter at den nye reindriftsloven trådte i kraft skulle fondet forvaltes av distriktsstyret som avsatte midlene etter fastsatte vedtekter i bruksreglene. Etter dette hadde ikke lenger beredskapsutvalgene en rolle i bruken av kriseberedskapsmidlene.

3.3 Utvikling av kriseberedskapen i reindriften etter 2017

Vinteren og våren 2017 var krevende for reindriften i store deler av landet. Særlig i Øst-Finnmark var store deler av beiteområdene låst. Erfaringene fra denne situasjonen avdekket et behov for en gjennomgang av arbeidet med beredskap i reindriften. Avtalepartene satte ned en arbeidsgruppe som utarbeidet en rapport med forslag til tiltak for å styrke kriseberedskapen i reindriften.

Rapporten lå til grunn for forhandlingene om Reindriftsavtalen 2018/2019, jf. [Prop 92 S \(2017-2018\)](#). Avtalepartene sluttet seg i hovedsak til arbeidsgruppens forslag til tiltak.

I dette kapitlet vil arbeidsgruppen gi en kort oppsummering av anbefalingene fra 2017 og hvordan de er gjennomført.

3.3.1 Myndighetenes organisering

Beredskapsutvalg

Arbeidsgruppen anbefalte at det ble opprettet operative beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde. Beredskapsutvalgene skulle bestå av tre personer med representanter fra fylkesmannen, Mattilsynet og reindriften (oppnevnt av NRL). Oppgavene deres skulle bestå av å gjennomføre befaringer, gi faglige råd, vurdere om det forelå en krise og ha oversikt over tilstanden til slakteflokker og hvem som lokalt kan bidra i krisesituasjoner.

Landbruksdirektoratet skulle ha en koordinerende rolle i beredskapsarbeidet. Dette innebar å utarbeide mandat for utvalgene, rapportere til departementet dersom en beitekrise var under utvikling og gjennomføre årlige fellesmøter med utvalgene der Veterinærinstituttet ble invitert. Landbruksdirektoratet har hatt en koordinerende rolle under beitekrisen 2020 og rapportert til departementet. Arbeidet med mandatet for utvalgene er ikke ferdigstilt og det har ikke blitt gjennomført fellesmøter med utvalgene der Veterinærinstituttet ble invitert.

Det har ikke blitt opprettet operative beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde, men under hvert fylkesmannsembete. Beredskapsutvalgene er ulik organisert og sammensatt. Beredskapsutvalgenes representanter fra næringen er fra hvert reinbeiteområde, men er ikke alltid faste representanter. Det er valgt ulike løsninger for oppnevning. Noen steder har NRL oppnevnt, andre steder har distriktsledersamlingen oppnevnt. Vi gir her en oversikt over status i de ulike fylkene.

Nordland

Beredskapsutvalget i Nordland har vært operativt siden 2005, men var mellom 2017 og 2019 uten en representant fra Mattilsynet. Perioden sammenfaller med tiden det ikke har vært beitekrise i Nordland, dersom det oppstod en beitekrise ville beredskapsutvalget kontakte det lokale Mattilsynet.

Beredskapsutvalget for reindriften består av representanter fra næringen, Mattilsynet og fylkesmannen. Landbruks- og reindriftsavdelingen hos fylkesmannen leder arbeidet med beredskapsutvalget og skal bidra til god dialog med Mattilsynet og Landbruksdirektoratet. Beredskapsutvalget har høy kompetanse på beite- og driftsforhold og gir rådgivning til forvaltningen og reindriftsnæringen. Det er utarbeidet rutiner for arbeidet til beredskapsutvalget, som omfatter tiltak, oppgaver, saksbehandling, rådgivning og rapportering. Formålet med rutinene er å sikre tidlig varsling og rask handling.

Trøndelag

Beredskapsutvalget i Trøndelag hadde oppstartsmøte i juni 2020. Beredskapsutvalget er inndelt i responsteam for hvert reinbeiteområde, men hele utvalget skal involveres i en sak for å sikre likebehandling og habilitet. Beredskapsutvalget møtes én gang i året og ellers etter behov. Møtene skal også brukes til kompetanseheving.

Troms og Finnmark

Beredskapsutvalget i Troms og Finnmark ble opprettet mot slutten av 2019, med en representant fra Mattilsynet, en representant fra næringen fra hvert reinbeiteområde, og fylkesmannen.

I Troms oppnevnes representanten for distriktene av Troms Reindriftsamers Fylkeslag, i Vest Finnmark fra Kautokeino Flyttsamelag. I Øst-Finnmark reinbeiteområde er det tre lokallag, Varanger Reinsamelag, Polmak Flyttsamelag og Karasjok Flyttsamelag og alle får tilbud om å velge representant. Det er kun representanten fra det berørte område som møter.

I spesielle tilfeller når en beitekrise berører større områder eller flere reinbeiteområder, vil alle fem representanter fra de tre reinbeiteområdene møte. Fylkesmannen leder arbeidet i beredskapsutvalget, og gjør de nødvendige vedtak knyttet til bruken av distriktenes kriseberedskapsfond, og eventuelt vedtak om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.

Beredskapsplaner

Fylkesmannen i Trøndelag har reindrift som en integrert del i fylkesberedskapsplanen, og reindriftdirektøren er medlem av fylkesberedskapsrådet.

Fylkesmannen i Nordland har en overordnet plan for beredskap, som skal suppleres med planer for hver fagavdeling. Reindrift er en del av landbruks- og reindrifftsavdelingens beredskapsplan, og beskriver blant annet beredskapsutvalgets sammensetning og oppgaver ved en beitekrise.

For reindriften er de mest aktuelle risikoområdene angitt som alvorlig sykdommer hos rein, atomulykker, beitekriser, pandemier og andre hendelser som ras, drukning osv. Ved hendelser som kan medføre en alvorlig faregrad bruker Landbruks- og reindrifftsavdelingen et varslingsystem for å nå raskt frem til reindrifftsutøverne via SMS.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark har overordnede beredskapsplaner og i særlige tilfeller vil fylkesmannens kriseledelse etableres. Ved beitekriser skal i hovedsak kriseberedskapen ivaretas av reindriftdirektøren. Det er laget en egen beredskapsplan ved beitekriser, der det går fram at reinbeitedistriktene og beredskapsutvalgene skal involveres. Ansvar og oppgaver er fordelt.

Beredskapsfond

Arbeidsgruppen anbefalte at det ble satt av midler over Reindriften utviklingsfond til beredskapsutvalgenes arbeid. Arbeidsgruppen pekte på at dette forutsatte at det ble utarbeidet retningslinjer for bruk av midlene. Gjennom Reindriftsavtalen 2018/2019 ble avtalepartene enige om å sette av midler til beredskapsutvalgenes gjennomføring av tiltak i et sentralt beredskapsfond.

Forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap regulerer bruken av kriseberedskapsfondet. Avsetningene til fondet skjer i de årlige reindriftsavtalene.

3.3.2 Bruk av tilleggsfôr

Arbeidsgruppen anbefalte at reindriftsmyndighetene, NRL og Mattilsynet skulle etablere en kunnskapsplattform med kursing og tilgjengeliggjøring av informasjon, blant annet ved bruk av egne publikasjoner og nettsider.

Som en oppfølging av dette har NRL gjennomført to miniseminarer om kriseberedskap i 2019, et i Stjørdal og et i Karasjok, for å øke kunnskap om kriseberedskap i reindriftnæringen.

Arbeidsgruppen anbefalte at reindriften etablerte kontakt og samarbeid med lokale jordbrukere om kjøp av rundballer. Dersom det ikke var tilstrekkelig tilgang på norsk fôr, kunne det være aktuelt å redusere tollsatsene på import av høy fra EU-land.

Det var allerede etablert en kontakt med reieiere i Øst-Finnmark med rundballeprodusenter som produserer til reindriften. Foruten Øst-Finnmark er det sporadisk kontakt som er etablert mellom reieiere og produsenter. Dette har ikke blitt fulgt opp videre.

Arbeidsgruppen anbefalte at beredskapsutvalgene fikk en koordinerende rolle mot Felleskjøpet. Dette har ikke vært fulgt opp. Under beitekrisen 2020 fikk etter hvert fylkesmannen en kontakt som skulle være koordinator mot Felleskjøpet. Felleskjøpet har gitt tilbakemelding om at koordineringen ikke fungerte godt nok i forbindelse med helikopterfrakten som ble innført i april.

Arbeidsgruppen anbefalte at Landbruksdirektoratet skulle kunne redusere tollsatser for kraftfôr ved behov. Det har ikke vært behov for å vurdere dette, ettersom det har blitt produsert nok fôr i

Norge. For reineiere som har beite nært finskegrensa kan det være mer hensiktsmessig å kjøpe fôr fra Finland, men det har ikke vært ansett som et behov å vurdere reduksjon av tollsatser for kraftfôr.

Arbeidsgruppen anbefalte at reineiernes bruk av jordbrukets frakttilskuddsordning ble etablert som en permanent ordning. Arbeidsgruppen mente det ikke var hensiktsmessig å etablere en egen ordning for frakt av kraftfôr til rein.

Denne ordningen har blitt videreført, slik at reindriften får fraktutjevning på lik linje som jordbruket. Tabell 1 viser fraktutjevning som har kommet reindriften til gode fra 2018 til 2020.

Tabell 1 Frakttilskudd som har kommet reindriften til gode (kroner)

År	2018	2019	2020
Kroner	71 595	162 152	178 610

Arbeidsgruppen anbefalte at Felleskjøpet, NIBIO, eller andre fagmiljøer på fôr skulle utfordres til å utvikle og teste ut et fôr som reinen raskt kan tilpasse seg, og at det blir stimulert til å etablere en ordning for produksjon og salg av reinlav fra inngjerdede områder. Avtalepartene oppfordret gjennom Reindriftsavtalen 2018/2019 RUF-styret til å prioritere midler til utvikling av fôr til bruk under beitekriser. I 2020 ble det innvilget tilskudd til et forskningsprosjekt for utvikling av kraftfôr i forbindelse med krisefôring.

Per i dag er det ikke etablert noen ordning for produksjon og salg av reinlav fra inngjerdede områder.

Arbeidsgruppen anbefalte at tilskuddsordningen for distrikter som er utestengt fra sine vinterbeiter i Sverige ble utvidet slik at disse også blir kompensert for manglende mulighet til å høste lav. I Reindriftsavtalen 2018/2019 ble det dette fulgt opp gjennom at satsen for fôring av rein ble økt fra 310 kroner per rein til 400 kroner per rein.

3.3.3 Reindriften eget arbeid med kriseberedskap

Arbeidsgruppen anbefalte at det ble stilt vilkår om at distriktene skal avsette midler til kriseberedskap for å få innvilget distriktstilskudd. Arbeidsgruppen anbefalte også at distriktene søkte fylkesmannen om bruk av kriseberedskapsmidler, og at fylkesmannen skulle avgjøre søknaden etter å ha innhentet råd fra beredskapsutvalget.

Dette er gjennomført gjennom forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag fra 2018/2019, da det ble innført et krav om at distriktene måtte avsette midler til kriseberedskap for å få innvilget distriktstilskudd, jf. § 1-2. Videre ble det innført et krav om at beredskapsutvalget måtte erklære beitekrise i området, før distriktet kunne bruke egne avsatte midler.

Arbeidsgruppen anbefalte at Landbruksdirektoratet skulle utarbeide en tabell i Totalregnskapet for reindriftnæringen som viser hvor mange som mottar distriktstilskudd, og hvor mange som ikke har søkt eller har fått avslag. Dette ble gjennomført fra og med Totalregnskapet for 2017. Arbeidsgruppen anbefalte også at det skulle framgå hva som er årsaken til at distriktet ikke har søkt tilskudd.

4 Konsekvenser av beitekrisen i 2020

4.1 Innledning

I dette kapittelet vurderer arbeidsgruppen hvilke konsekvenser beitekrisen har hatt for kalvetilgangen og slakteuttaket i reindriften. Arbeidsgruppen er kjent med at det også er tap av produksjonsdyr på grunn av avmagring, men har ikke hatt grunnlag for å se nærmere på dette.

4.2 Kartlegging av kalvetilgangen i reindriften 2020

Kalvetilgang måles som antall kalv i forhold til antall simler ved driftsårets start (1. april). Kalvetilgang måles på tre tidspunkt: ved fødsel, merking og etter tap. Med "etter tap" menes kalver til slakt og til livdyr.

Tabell 2. Kalvetilgang ved merking per reinbeiteområde 2016/2017- 2020-2021 (pst.)

Reinbeiteområde	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2019 (anslag)
Øst-Finnmark	78 %	58 %	74 %	74 %	40-50 %
Vest-Finnmark	72 %	66 %	67 %	73 %	35 %
Troms	67 %	64 %	65 %	64 %	50-55 % (ved fødsel)
Nordland	76 %	71 %	73 %	73 %	45 %
Nord-Trøndelag	75 %	77 %	73 %	73 %	76 %
Sør-Trøndelag/Hedmark	85 %	86 %	77 %	79 %	65-75 %
Reinlagene	88 %	89 %	86 %	88 %	70-80 %

Kilde: Ressursregnskapet for reindriften, Fylkesmannen i Trøndelag, Fylkesmannen i Nordland, Fylkesmannen i Troms og Finnmark, Reinlagene.

Tabell 2 viser en oversikt over anslått kalvetilgang driftsåret 2020/21, og kalvetilgang ved merking de tre foregående år. Kalvetilgangen de tre foregående år er tatt fra Ressursregnskapet for reindriften, og er basert på tall fra melding om reindrift. Anslaget for kalvetilgang i 2020 er basert på en kartlegging gjort av fylkesmannsembetene i et utvalg av distrikter i deres reinbeiteområder. På grunnlag av disse anslagene har arbeidsgruppen anslått et gjennomsnitt for reinbeiteområdet. Det gjennomsnittlige anslaget har tatt hensyn til størrelsen på distriktene. Arbeidsgruppen vil understreke at anslagene er usikre.

De fleste distriktene har oppgitt et anslag for kalvetilgang ved merking, og vi har derfor brukt kalvetilgang ved merking som sammenligningsgrunnlag. I tillegg vil tidspunktet for merking variere mellom distriktene, og dette også vil ha betydning for andelen kalv. Noen har hovedmerking i juni/juli, mens andre kan merke kalv senere på sommeren og høsten. Ulikt merketidspunkt gjør at kalveprosenten ikke er direkte sammenlignbar mellom reinbeiteområder og mellom år.

Anslaget for Øst-Finnmark er basert på fylkesmannens kartlegging av 9 av totalt 12 distrikter som har anslått kalvetilgangen ved merking til mellom fra 25 til 80 pst.

Anslaget for Vest-Finnmark er basert på fylkesmannens kartlegging av 18 av totalt 28 distrikter som har anslått kalvetilgangen ved merking til mellom 20 til 60 pst.

Anslaget for Troms er basert på fylkesmannens kartlegging av 14 av 14 distrikter. I Troms har distriktene hovedsakelig gitt et anslag ved fødsel. Kalvetilgangen ved merking kan dermed være lavere. Estimatene er ikke oppgitt i pst, med unntak av ett distrikt som oppgav 50 pst, som normalt har 80 pst. Resterende har oppgitt at kalvetilgangen var lav til normal eller litt under normal.

Anslaget for Nordland er basert på fylkesmannens kartlegging av 11 av totalt 12 distrikter. Av de kartlagte distriktene var det erklært beitekrise i 7 distrikt. De er store variasjoner mellom distrikter, fra 12,5 pst. til 70 pst. kalvetilgang ved merking. Fylkesmannen i Nordland har rapportert at det har vært liten forskjell i kalvetilgangen mellom distrikter som har fôret i vinter og i vår, og de som har hatt rein på ordinært beite. Det er også distrikter som ikke har hatt beitekrise som rapporterer om svært lav kalvetilgang (30 pst.). Samtlige reinbeitedistrikter opplyser at tap til rovvilt er den største tapsårsaken, Dette tapet har vært økende gjennom flere år.

Nord-Trøndelag har oppgitt at de anslår at kalvetilgangen ved merking var mer eller mindre normal. Anslått kalvetilgang er derfor beregnet på grunnlag av et gjennomsnitt for de siste fem driftsårene.

Anslaget for Sør-Trøndelag/Hedmark er basert på fylkesmannens kartlegging av to av fem distrikter. Disse distriktene estimerer 25 pst. og 10 pst. reduksjon fra normal kalvetilgang ved merking.

Reinlagene i Sør- Norge har oppgitt en redusert kalvetilgang på rundt 10 pst.

Enkelte av sijtene i Trøndelag mener hovedårsaken til tap av kalv er rovviltsituasjonen, men at det ikke er til å se bort ifra at den sene våren kan ha påvirket kalvetapet.

På bakgrunn av anslagene for kalvetilgang ved merking i 2020 kan man ikke fastslå at det vil være en betydelig reduksjon i kalvetilgang sammenlignet med tidligere år. Kartleggingen viser imidlertid at det er store variasjoner i kalvetilgang mellom distriktene, også mellom de distriktene som har hatt beitekrise.

4.3 Kartlegging av forventet slakteuttak i 2020

4.3.1 Slakteuttak per 7. desember 2020

Arbeidsgruppen har fått rapport fra Animalia om slakteuttaket hittil i driftsåret, den siste rapporten er per 7. desember 2020.

Oversikt over slakteuttak i perioden 2015-2020

Tabell 3 viser antall slakt per 7. desember i perioden 2015-2020. Tabellen viser at antallet slakt på dette tidspunktet i 2020 er svært lavt.

Tabell 3 Antall slakt per 7. desember for driftsåret 2015/2016-2020/2021

År	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Antall slakt	43 457	55 150	41 688	41 554	49 269	30 451

Kilde: Animalia

Tabell 4 viser totalt antall kalv slaktet per 7. desember i årene 2015 til 2020, og andelen kalveslakt av totalt slakt. Tabellen viser at andelen kalveslakt er redusert fra 84 pst. i 2019 til 79 pst. i 2020.

Tabell 4 Antall kalv slaktet per 7. desember for driftsåret 2015/2016-2020/2021

År	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Antall	38 167	45 895	33 623	35 206	41 512	24 092
Andel av totalt slakt	88 %	83 %	81 %	85 %	84 %	79 %

Kilde: Animalia

Alle dyr

Tabell 5 viser slakteuttak per 7. desember i 2019 og 2020 per reinbeiteområde. Tabellen viser en reduksjon i slakteuttaket hittil i år i alle områder, med unntak av Nord-Trøndelag. Reduksjonen i slakteuttaket har vært størst i Nordland, Øst-Finnmark og Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde.

Rapporten fra Animalia viser at slakteuttaket per 7. desember er 41 pst. lavere enn på samme tidspunkt i fjor.

Arbeidsgruppen vil imidlertid understreke at tidspunktet for slakting varierer fra år til år, og at sammenligningen med samme tidspunkt i 2019 ikke nødvendigvis vil gi et fullstendig bilde av situasjonen. Flere distrikter i Nordland slakter på et senere tidspunkt i år enn i 2019, og store distrikter i Finnmark har ikke gjennomført slakting per 7. desember. Enkelte av reinlagene har også noe utsatt slakting i år.

Tabell 5 Slakteuttak driftsåret 2020/2021 per 7. desember 2020 sammenlignet med samme tidspunkt i 2019

REINBEITEOMRÅDE	Antall slakt 2020	Antall slakt 2019	Differanse 2019- 2020	Differanse i pst.
ØST-FINNMARK	9399	20002	-10603	-53 %
VEST-FINNMARK	10017	15338	-5321	-35 %
TROMS	1199	1861	-662	-36 %
NORDLAND	880	1821	-941	-52 %
NORD-TRØNDELAG	2236	2209	27	1 %
SØR-TRØND/HEDM.	2680	4894	-2214	-45 %
TAMREINLAGENE	4040	5304	-1264	-24 %
Totalt	30 4732	51 453	-20 978	-41 %

Kilde: Animalia

Kalv

Tabell 6 viser antall slaktet kalv frem til 7. desember 2020, og differansen fra 2019. Antall kalv slaktet i 2020 er redusert med 44 pst. sammenlignet med samme tidspunkt i 2019.

Tabell 6 Antall kalveslakt driftsåret 2020/2021 per 7 desember sammenlignet med driftsåret 2019/2020 og andel kalv av totalslakt per 7. desember 2020

REINBEITEOMRÅDE	Antall kalveslakt 2020/2021	Andel av totalslakt 2020/2021	Antall kalveslakt 2019/2020	Differanse antall 2019/2020- 2020/2021	Differanse 2019/2020- 2020/2021 i pst.
ØST-FINNMARK	7648	81 %	17 191	-9 543	-56 %
VEST-FINNMARK	8070	81 %	13 523	-5 453	-40 %
TROMS	873	73 %	1398	-525	-38 %
NORDLAND	572	65 %	1265	-693	-55 %
NORD-TRØNDELAG	1455	65 %	1786	-331	-19 %
SØR-TRØND/HEDM.	2277	85 %	4051	-1 774	-44 %
TAMREINLAGENE	3181	79 %	4075	-894	-22 %
Totalt	24 092 ³	79 %	43 292	-19 213	-44 %

Kilde: Animalia

² Totalsummen inkluderer 22 rein slaktet i utlandet (24 rein på samme tidspunkt i 2019)

³ Totalsummen inkluderer 16 kalv slaktet i utlandet (3 kalv på samme tidspunkt i 2019)

4.3.2 Forventet slakteuttak i 2020

I tillegg til Animalias tall for slakt hittil i år har Landbruksdirektoratet innhentet informasjon fra slakteriene om forventet uttak for slaktesesong 2020/2021. Landbruksdirektoratet har mottatt svar fra 15 av 16 slakterier. Tallene er innhentet før 20. november 2020 og slakterienes prognoser kan være endret etter det. I tabell 7 vises forventet slakt i driftsåret 2020/2021 sammenlignet med driftsåret 2019/2020.

Tabell 7 Forventet slakt driftsåret 2020/2021 sammenlignet med slakteuttak driftsåret 2019/2020 (antall rein)

REINBEITEOMRÅDE	Forventet slakt 2020/2021	Antall slakt 2019/2020	Differanse	Differanse i pst.
ØST-FINNMARK	14000	27 567	-13 567	-49 %
VEST-FINNMARK	18100	24 701	-6 601	-27 %
TROMS	1000	1 888	-888	-47 %
NORDLAND	1174	1 936	-762	-39 %
NORD-TRØNDELAG	4093	4 057	36	1 %
SØR-TRØND/HEDM.	5830	6 576	-746	-11 %
TAMREINLAGENE ¹	6558	7 560	-1 002	-13 %
TOTALT	50755	74 285	-23 530	-32 %

Kilde: Totalregnskapet for reindriften 2019 med budsjett 2020 og kontakt med slakteriene

Forventet slakteuttak i driftsåret 2020/2021 vil utgjøre en reduksjon på 32 pst. fra driftsåret 2019/2020.

Det er relativt stor differanse mellom tallene for hva som er slaktet hittil i år og slakterienes prognose for slakting i driftsåret 2020/2021. Som nevnt i kapittel 4.3 varierer tidspunktet for slakting fra år til år. Det er derfor sannsynlig at slakteuttaket i 2020 vil bli høyere enn rapporten per 7. desember viser. Samtidig er slakterienes prognose trolig noe høy.

Hvis vi ser på kalenderåret 2020 per 7. desember vil reduksjonen være større. Vinterslakt i 2020 var på 6 910 rein. Hittil i år er det slaktet 30 473 rein, som gir et totalt slakteuttak per 7. desember for kalenderåret 2020 på 37 383 rein. I kalenderåret 2019 ble det totalt slaktet 77 649 rein. Det er en reduksjon på 48 pst. Det kan forventes at det vil bli slaktet mer i løpet av desember, men vi forventer likevel en betydelig reduksjon av slakteuttaket i kalenderåret 2020 sammenlignet med 2019.

Antall kalv som har blitt slaktet per 7. desember 2020 er lavere enn det som ble slaktet i 2019 i alle reinbeitedistrikter. Andelen kalveslakt hittil i år er på 79 pst.

5 Arbeidsgruppens vurdering av tiltakene som ble gjennomført i 2020

5.1 Innledning

I dette kapitlet blir det gjort rede for tiltakene som ble gjennomført i 2020, og arbeidsgruppens vurdering av tiltakene. Tiltak som ble iverksatt var fôring, frakt av fôr, tilsyn med flokken m.m. I tillegg til arbeidet med nevnte tiltak var det økt arbeidsmengde med å holde flokken samlet, unngå sammenblandinger fra andre flokker og i forhold til rovvilt. I enkelte distrikter var det behov for døgkontinuerlig gjeting.

De viktigste tiltakene som ble gjennomført under beitekrisen var fôring og uttransport av fôr. I tillegg har offentlige myndigheter også andre virkemidler som kan tas i bruk i perioder med vanskelige beiteforhold. Bruken av disse er beskrevet i dette kapitlet.

5.2 Fôring

I en situasjon med helt eller delvis utilgjengelige beiter er det nødvendig å fôre reinen slik at den får nok næring. I Norge har bruk av de naturlige beitene vært en viktig del av reindriftspolitikken. Til sammenligning er fôring mer utbredt i Finland. Manglende erfaring med fôring gjør at det er krevende å starte fôring i en beitekrise. Under en beitekrise har reinen næringsmangel og det er viktig fôringen innføres gradvis slik at reinen får tid til å venne seg til å ta fôr, og at fôret har rett kvalitet.

Det er en del reineiere i Norge som har erfaring med fôring. Det kan være flere grunner til at man fôrer om vinteren. I noen tilfeller gjør klimaendringer at vinterbeiter ikke kan brukes på samme måte som tidligere. Fôring er også nødvendig for de distriktene som er utestengt fra sine vinterbeiter i Sverige på grunn av manglende konvensjon om grenseoverskridende reindrift mellom Sverige og Norge.

Mengden fôr det er behov for, vil variere med hvor mye av de ordinære beitene som er tilgjengelige. Tilleggsfôring av rein blir oftest brukt når det er utilgjengelige beiter, og det kan være ulike årsaker til at reineiere bruker tilleggsfôr. Det kan være for å utnytte beiteområder bedre, eller det kan være når delvis låste beiter på grunn av hard snø eller mer snø enn normalt gjør beitene delvis utilgjengelige. Reinen vil finne noe beite, i tillegg til at man kjører ut kraftfôr eller rundballer inn i beiteområdet. Tilleggsfôring kan også være en bra overgang til krisefôring om beiteforholdene skulle bli dårligere. Hvor mye kraftfôr som anbefales ved tilleggsfôring vil avhenge av hvor mye naturlig beite som er tilgjengelig.

Ved fullfôring dekkes nesten hele dagsbehovet til reinen ved fôring. Fullfôring kan gjøres både i gjerde og på frimark.

Krisefôring er enten tilleggsfôring eller fullfôring på grunn av låste beiter. Graden av fôring i en krise vil variere med i hvor stor grad beitene er utilgjengelige. Slik fôring må normalt iverksettes raskt og det kan ta tid å venne reinen til å ta fôr. Ved krisefôring når beitene er låst anbefales 1.5-2 kg kraftfôr per rein daglig. Kraftfôr behovet kan også endre seg når det er kalde dager når energibehovet blir større.

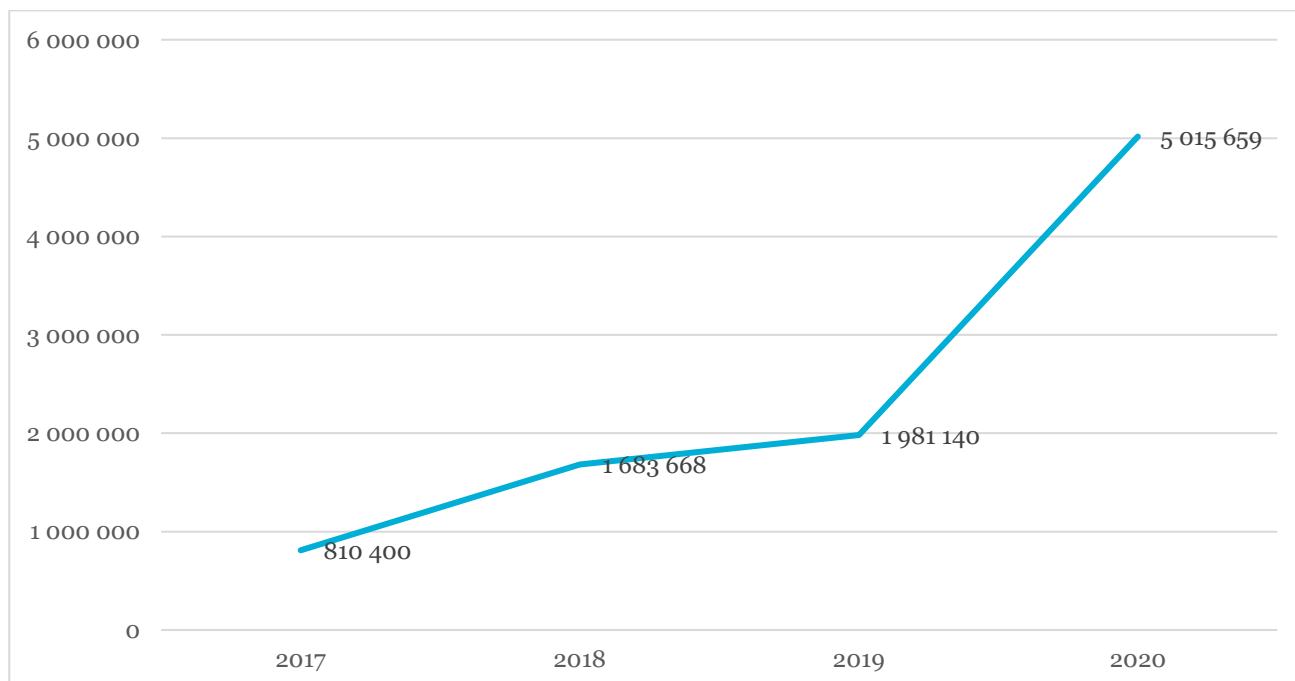
5.2.1 Produksjon og tilgang på tilleggsfôr

Kraftfôr

Kraftfôr er fôrtypen med størst omfang, og Felleskjøpet er hovedleverandør av kraftfôr til rein. Felleskjøpet har gitt arbeidsgruppen innspill om hvordan de opplevde informasjon og kommunikasjon. Felleskjøpet understreket behovet for forutsigbarhet, og at bestillinger blir registrert riktig i systemet. Dette er avgjørende for å holde oversikt over lageret, og for å kunne levere til avtalt tid.

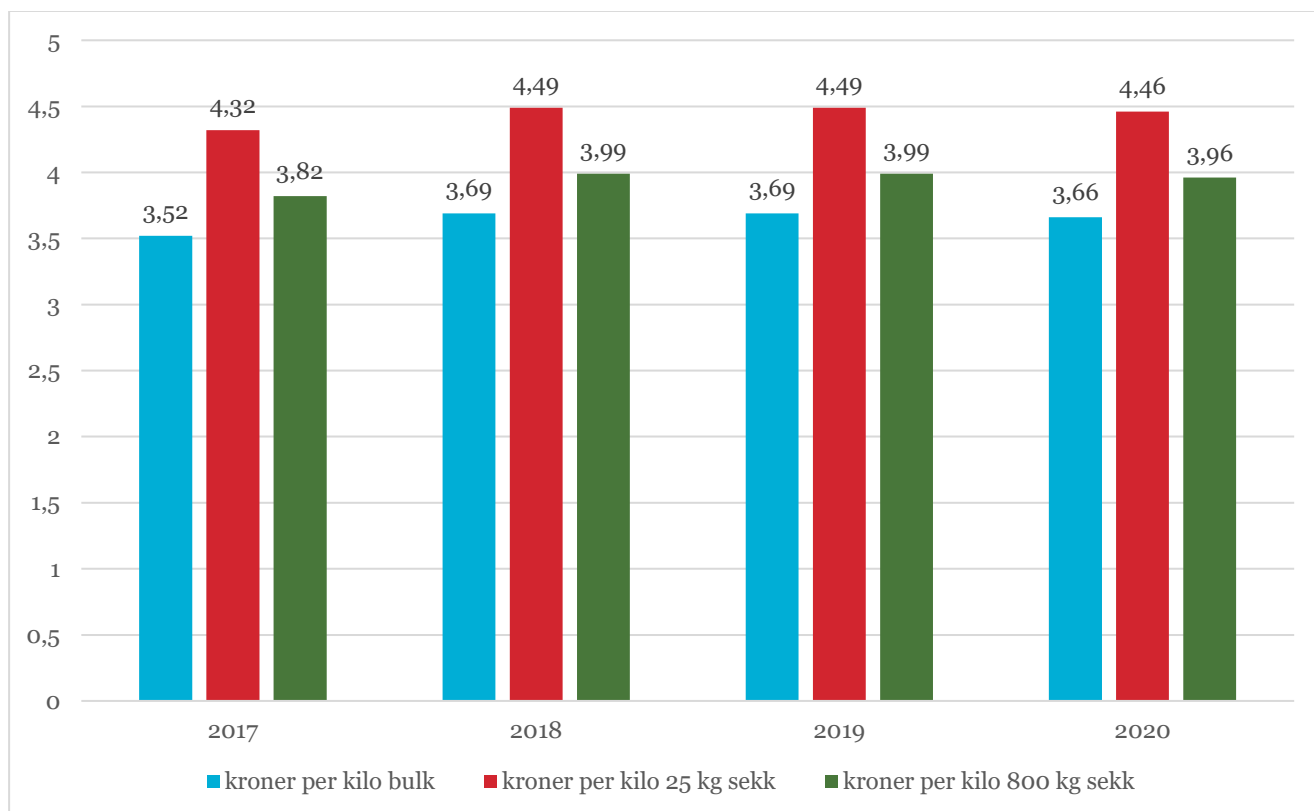
Da det ble klart at beitesituasjonen ville bli svært krevende i mange områder, gikk Felleskjøpet ut med informasjon til de som var registrert som kunder i Felleskjøpet om bestilling og levering av fôr. Øvrige reineierne, som ikke var registrert, fikk ikke den samme informasjonen. Det gjorde at noen reneiere ikke var klar over at fôr måtte forhåndsbestilles. Noen møtte opp hos Felleskjøpet uten å ha bestilt, og fikk da ikke kjøpt fôr.

Felleskjøpet rapporterte at de hadde økt produksjonen av reinfôr slik at de kunne dekke behovet i næringen. Reinfôret ble transportert både med bil og båt til Finnmark, slik at forsyningen var sikret selv om E6 i Troms og Finnmark var mye stengt på grunn av uvær.

Figur 2 Salg av kraftfôr fra Felleskjøpet 2017-2020 (kilo)

Figur 2 viser Felleskjøpets salg av kraftfôr til rein i perioden 2017-2020. Salget av kraftfôr til rein har økt jevnt fra 2017, mens salget i 2020 er på et langt høyere nivå. Felleskjøpet har rapportert om at salget av både storsekker på 800 kg og sekker på 25 kg økte betydelig i 2020, men at bulksalget ikke økte like mye.

Figur 3. Kroner per kilo reinfôr fra Felleskjøpet mars 2017-mars 2020

Figur 3 viser prisen på kraftfôr i mars 2017 til mars 2020. Prisen på kraftfôr i bulk var i mars 2020 på 3,66 kroner per kilo. Prisen på fôrsekker er høyere. For småsekker på 25 kg øker prisen med 80 øre, og for storsekker på 800 kg øker prisen med 30 øre.

Reinlav

Reinlav er viktig som overgangsfôr, for å venne reinen til å ta fôr. Tidligere har reindriften høstet og kjøpt reinlav fra Sør-Norge, særlig fra Folldal. Det er ikke lenger en mulighet. Etter [forskrift om tiltak som skal hindre](#) spredning av CWD⁴ kan ikke reinlav høstet sør for grensen som er oppgitt i vedlegg 2 til forskriften brukes til fôr nord for denne grensen. Forskriften gir ikke forbud mot sanking av reinlav i områder i Sverige og Finland der det ikke er påvist CWD, men Mattilsynet [fraråder at det hentes lav fra Sverige og Finland](#)⁵.

Rundballer

Arbeidsgruppen er kjent med at det også har vært fôret med rundballer, men har ikke oversikt over omfanget. Næringen gir imidlertid tilbakemeldinger om at fôret fra grovfôrprodusentene har varierende grad av kvalitet.

5.2.2 Kunnskap om fôring

Det er krevende å starte krisefôring av rein for de som ikke har erfaring. Reineiere med erfaring med krisefôring finnes først og fremst i områder der det er bygd opp fôringskompetanse over lang

⁴ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-07-11-913?q=forskrift%20om%20tiltak%20for%20%C3%A5>

⁵ https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehold/dyresykdommer/skrantesjuka_cwd/informasjon_om_skrantesjuka_betydning_for_hjorteoppdrett_og_reindrift.23539

tid på grunn av låste vinterbeiter, utestenging fra tradisjonelle vinterbeiteområder i Sverige eller andre forhold som har medført behov for fôring.

For at krisefôring av rein skal lykkes, er det nødvendig å forberede seg i god tid. Reineiere som har erfart dette, ser tidlig an hvordan beiteforholdene utvikler seg. Reinen har et kjent reaksjonsmønster når beitet begynner å bli dårlig. Da er det viktig å få samlet reinen mot fôringsplass før flokken har spredt seg for mye, og beitet er helt låst.

Reinens kondisjon har betydning for hvordan den reagerer på fôring. Erfaringene er at man bør starte forsiktig og gi lite fôr i starten. Da får reinen tid til å venne seg til et nytt fôr.

Noen starter fôring i gjerde og fôrer et par uker før reinen gradvis slippes lenger bort fra gjerdet. Et viktig tegn på at reinen bør ut, er at gjerdet har blitt hardtråkket, skittent og mangler tilgang på fersk snø. Ved å starte fôringen i gjerde har reineieren bedre mulighet til å følge med på enkeltdyr, om de spiser for mye eller ikke i det hele tatt.

Reineierne kan bruke fôrkrybber til kraftfôret (pellets). Fordelen med fôrkrybber er at fôret i liten grad blir forurenset. Den reinen som er mer forsiktig, kommer til krybben når de ivrigste er ferdig. Mange sprer fôret direkte på snø og har god erfaring med det. Da er det viktig at snøen er tørr og ren. Det blir mye spill når fôret spres på snø, og ulempen er at reinen får i seg mye kald snø. Fordelen med å fôre direkte på snø er at reinen ikke får i seg for mye fôr av gangen.

Noen reineiere har erfaring med å bruke rundballer, gjerne som tillegg til annet fôr. Rundballer av bra kvalitet kan erstatte noe av kraftfôret under krisefôring. Det er viktig at rundballene har høy tørrstoffprosent (anbefalt 30 pst.) og ikke er frosne. Rein bruker mye energi hvis den må tine opp maten. Fordelen ved å kombinere kraftfôr med rundball er at den inneholder plantematerialer som gir metthetsfølelse hos rein.

Rein som blir syk under fôring, kan reagere positivt på reinlav. Tilgang til reinlav blir av mange reineiere ansett som nødvendig, både for tilvenning og for behandling av syk rein. Ved fôring på frimark kan tilgang på noe naturlig beite, gi reinen mulighet til gradvis å venne seg til det nye fôret.

Hvor lenge fôring skal foregå, er avhengig av hvordan beiteforholdene utvikler seg. Reinen må finne mat på egen hånd, og da må det være tilgang på naturlig beite. I noen tilfeller slik som i 2020, kan beitekrisen vare helt til i mai/juni. Reineiere har erfart at sterk fôring fram til like før kalving, kan være ugunstig. Kalven bør ikke vokse for mye de siste ukene før kalving. Simlene trenger også å bevege seg for å forberede seg til kalving. Fôring på frimark før kalving gjør det enklere å ta slike hensyn.

Reindriften erfaring er at man må regne med noe tap av rein i forbindelse med krisefôring. Reineiere sier at de gjør en avveining i forhold til hvor mye rein de alternativt ville ha mistet hvis de hadde latt reinflokken spre seg på et låst vinterbeite.

NIBIO har utarbeidet en [veileder for fôring](#)⁶.

5.3 Tilskudd til fôring

I sluttprotokollen til Reindriftsavtalen 2020/2021 går det fram at den ekstraordinære avsetningen i hovedsak skulle brukes til innkjøp av fôr, se også kapittel 2.5. Distriktene kunne gis støtte på inntil 2 kroner per rein i vårflokk per døgn i den perioden beredskapsutvalget har

⁶ <https://www.nibio.no/nyheter/ny-veileder-om-tilleggsforing-av-rein>

definert som beitekrise. Det ble også fastsatt at distrikter som mottar tilskudd til fôring fordi de er utestengt fra vinterbeiter i Sverige ikke skulle motta dobbelt tilskudd.

I møte 17. april ble avtalepartene enige om å videreføre satsene for innkjøp av fôr. Avtalepartene ble også enige om å fastholde at de distriktene som mottar tilskudd til å dekke kostnader til fôr fordi de er utestengt fra vinterbeiter i Sverige ikke skal få dekket de samme kostnadene fra kriseberedskapsfondet, men presiserte at disse heller ikke skal komme dårligere ut enn andre reineiere som får tilskudd over kriseberedskapsfondet.

For å få til en mest mulig treffsikker utbetaling av støtte til fôring var det viktig å ta stilling til to forhold:

1. Tidspunkt for fastsettelse av beitekrise
2. Graden av tilleggsfôring, dvs hvor mye av forbeholdet som måtte dekkes av annet enn naturlig beite.

Graden av tilleggsfôring vil man ikke kunne få eksakt kunnskap om og må vurderes med stor grad av skjønn. Det var store variasjoner i fôringsgrad mellom ulike distrikter, og innad i distrikter, særlig tidlig på vinteren.

5.4 Uttransport av fôr

Landbruksdirektoratet utformet i mars en beregningsmodell for transportkostnadene til hvert distrikt/vintersiida for å frakte krisefôret fra nærmeste bilvei til flokken med utgangspunkt i 3 ulike transportsoner avhengig av avstand til nærmeste bilvei. Dette var knyttet til den ordinære bevilgningen på kriseberedskapsfondet. Ut fra en skjønnsmessig vurdering ble det satt en sats per kg som skulle fordeles med utgangspunkt i det totale beregnede fôrbeholdet til vintersiidaen/distriktet for de ulike sonene som følger:

- Sone 1: 0-20 km, ingen kompensasjon
- Sone 2: 20-60 km, 0,5 kroner per kg fôr
- Sone 3: mer enn 60 km, 1 krone per kg fôr

Reineierne transporterte ut fôr med egne snøskutere. Det var krevende å få transportert ut nok fôr i tide. Transporten bidro også til betydelig slitasje på utstyret. I slutten av mars fikk Fylkesmannen i Troms og Finnmark forespørsler om å bistå reineiere med transport. Fylkesmannen i Troms og Finnmark engasjerte da Røde Kors til transportoppdrag. Røde kors fraktet ut 39 fôrsekker à 800 kg med skuter og plastslede. Røde kors brukte egne og private skutere, og hadde 4-5 skutere på hver tur.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark var på befaring i de siidaene som var lengst unna infrastruktur med beredskapsutvalget. Fylkesmannen konkluderte 18. februar med at helikopterfrakt var det eneste transportalternativet for frakt av fôr til disse siidaene, og innhentet tilbud fra Helitrans. Oppdragsdato for disse flyvningene var 25. februar for frakt av ca. 15 tonn kraftfôr. Kostnadene ble dekket av kriseberedskapsfondet.

Det ble klart at det var svært krevende å få transportert ut tilstrekkelige mengder fôr raskt nok, og at dette var den største utfordringen. Avtalepartene åpnet 3. april 2020 opp for at det kunne gis tilskudd til transport av fôr innenfor den ekstraordinære avsetningen. Det ble også åpnet for å bruke helikopter til uttransport av fôr i Troms og Finnmark.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark kunne benytte seg av Forsvarets rammeavtale med det private helikopterfirmaet Airlift. Airlift samarbeidet med Helitrans som har base i Alta. Helitrans koordinerte oppdraget, og hadde kontakten med Fylkesmannen i Troms og Finnmark.

Fredag 3. april startet helikoptertransporten av fôr. Siidaer som var lengst unna bilvei, og som hadde størst fôrbehov ble prioritert.

I møte 17. april ble avtalepartene enige om at det i tillegg kunne gis tilskudd til uttransportering av fôr langs flyttleien fram mot sommerbeite. Avtalepartene ble 17. april enige om at:

"Utover uttransporteringen av fôr til vinterbeitene med helikopter er avtalepartene enige om uttransportering av fôr også langs med flyttleien fram mot sommerbeite. Uttransportering av fôr med helikopter skal skje innenfor en kostnadsramme på 9,5 mill. kroner inkl. mva. Det er viktig at fylkesmannen har god kontroll over uttransporteringen, og at det etableres rutiner for å sikre at det ikke blir værende igjen ubenyttet fôr innenfor beiteområdene og langs med flyttleiene. Fylkesmannen skal prioritere bistand til de siidaer som har størst behov og som har stått i krisen lengst. Uttransportering av kraftfôr skal prioriteres. I tillegg er det viktig at helikoptrenes kapasitet blir utnyttet på en best mulig måte.

De siidaer som har fått uttransportert fôr med helikopter, skal ikke motta tilskudd til uttransportering av fôr til de samme områdene."

I april ble det flydd ut 584 000 kg, i mai 194 400 kg og juni 3200 kg kraftfôr i Finnmark. I Finnmark må fôret fraktes over store avstander, og transporten blir en stor kostnad. Siidaer som var hardest rammet, og som opererte i særlig utsatte og vanskelige områder ble prioritert. Siste fôrsekk ble flydd ut den 4. juni.

Felleskjøpet har gitt tilbakemelding om at de fikk lite informasjon om helikoptertransporten av fôr. Det var krevende å få prioritert riktige leveranser når Felleskjøpet ikke hadde oversikt over tidspunkt for utflyging av fôr. Det påpekes også i evalueringen fra Fylkesmannen i Troms og Finnmark at det tok tid før man fikk etablert god nok kontakt med Felleskjøpet.

Bruken av helikopter var kostnadskrevende, men var ansett nødvendig som et HMS-tiltak for reindriften, ut fra hensynet til kapasitet hos reineierne og for å redusere konsekvensene av beitekrisen. I første omgang ble det prioritert etter transportavstand og hvem som var hardest rammet av beitekrisen, senere ble utflygninger også prioritert etter føre og terrenget reineierne skulle transportere fôret i. Dette var for å ivareta reineiernes sikkerhet.

For noen reineiere vil det ta kortere tid å reise til Finland for å kjøpe fôr. Det kan imidlertid bli dyrere, fordi det legges toll på fôret ved import.

5.5 Transport av levende rein

Beitekrise kan medføre at reinens kondisjon blir dårlig på grunn av næringsmangel. Når kondisjonen er dårlig, vil det være en økt belastning for reinen å fraktes. På den andre siden vil det være krevende for reinen å flytte over større områder, særlig hvis beiteforholdene langs flyttleien er dårlige.

En utfordring ved transport av levende rein når det oppstår beitekrise i flere områder samtidig er at kapasiteten til transportørene blir begrenset. Mange distrikter skal flytte reinen til sommerbeite samtidig og det kan oppstå en slags «flaskehals». Reineieren må avveie fordeler og ulemper ved transport av levende rein.

FEFO og Sametinget bevilget til sammen i overkant av 3 millioner kroner til transport av levende rein, som skulle forvaltes av Fylkesmannen i Troms og Finnmark. 3, 13 millioner av disse midlene ble tildelt i Finnmark, og 150 000 kroner utenfor Finnmark. Fylkesmannen organiserte transporten, og innhentet tilbud fra godkjente transportører. Reineierne betalte en egenandel på 15 kroner per rein, som er tilsvarende egenandel som ved pramming. Det ble ikke innvilget tilskudd til privat transport av rein.

I Finnmark ble det transportert 32 151 rein med trailer fra vinterbeiter til sommerbeiter. I et normalår kan det være noe transport med trailer, men arbeidsgruppen har ikke oversikt over omfanget av dette. Vi antar imidlertid at det er et fåtall reineiere som benytter seg av trailertransport i et normalår.

5.6 Andre tiltak for å redusere konsekvensene av beitekrisen

Næringen iverksatte også andre tiltak under beitekrisen. Flere siidaer flyttet flokken for å bruke alternative beiteområder som vanligvis ikke tas i bruk før om våren.

Offentlige myndigheter har også andre virkemidler som kan benyttes i perioder med vanskelige beiteforhold. Det var flere av disse tiltakene som ble tatt i bruk under beitekrisen i 2020.

Tidsbegrenset forbud mot arrangement, o.l.

Arbeidsgruppen er ikke kjent med at dette er benyttet i områdene der det har vært beitekrise.

Det var et tilfelle i Nordland der et kraftselskap utsatte helikopterbefaring av linjenettet. Utsettelsen kom som følge av at Mattilsynet hadde dialog med selskapet om problemene i forhold til dyrevelferd på grunn av beitekrisen.

Ekstraordinær båndtvang for hunder

Fylkesmannen i Nordland fastsatte 19. mars 2020 *forskrift om ekstraordinær båndtvang for hunder i Grane, Hattfjelldal, Rana, Hemnes, Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål og Saltdal kommuner i Nordland*. Ekstraordinær båndtvang varte til 1. april

Fylkesmannen i Trøndelag fastsatte 12. mars 2020 [forskrift om ekstraordinær båndtvang for hunder, Snåsa, Grong, Overhalla, Høylandet, Nærøysund, Lierne, Steinkjer, Verdal, Levanger, Meråker og Indre Fosen](#). Ekstraordinær båndtvang varte til 31. mars 2020.

Dispensasjon fra beitebruksregler og/eller beitetider

Fylkesmannen i Nordland ga dispensasjon fra beitetidsbestemmelser i vinterbeitesone 5 i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt.

I Troms og Finnmark ble det gitt 10 dispensasjoner fra beitetider, i fire distrikter.

Stenging av kommunale snøskuterløyper

Myndigheten til å stenge snøskuterløyper er regulert ulikt i de ulike fylkene. I Nordland ligger myndigheten hos kommunene, og kommunene kan stenge snøskuterløyper på bakgrunn av henvendelser fra reinbeitedistriktene. I tillegg har Fylkesmannen i Nordland adgang til å stenge skuterløyper. Fylkesmannen i Nordland fikk ingen direkte anmodninger om stenging av kommunale snøskuterløyper, og arbeidsgruppen er ikke kjent med at muligheten til å stenge snøskuterløyper ble benyttet vinteren og våren 2020.

I Troms og Finnmark er det fylkesmannen som har myndighet til å stenge snøskuterløyper. Det ble gjennomført flere steder i Troms og Finnmark i løpet av vinteren. Per 30. april var 26 skuterløyper i Troms og Finnmark stengt av hensyn til rein⁷.

Tidsavgrenset unntak fra fredningsbestemmelser

Det ble gitt én dispensasjon fra fredningsbestemmelser på grunn av beiteforholdene i vinter.

Reinbeitedistrikt 16, Sør-Senja søkte den 3. desember 2019 om dispensasjon fra *forskrift 16. november 2005 nr. 1361 om fredningsbestemmelser for reindrift, Stonglandshalvøya, Tranøy kommune*⁸. De ordinære beiteene var nediset grunnet uvanlig mye snø og mildvær kombinert med frost, og det var behov for å ta i bruk området som er fredet for reindrift. Fylkesmannen i Troms og Finnmark var på befaring 14. januar 2020, og anbefalte at det skulle gis dispensasjon. Landbruksdirektoratet ga dispensasjon 31. januar 2020.

Tillatelse til reinbeiting utenfor det samiske reinbeiteområdet

Fylkesmannen i Trøndelag var på befaring 4. april på grunn av rein som beitet utenfor det samiske reinbeiteområdet. Befaringen konstaterte at det var svært vanskelige beiteforhold innenfor reinbeitedistriktet og resulterte i en privatrettslig avtale mellom sijten og grunneierne om at reinen kunne være i området til beiteforholdene bedret seg. Fylkesmannen i Trøndelag har ikke fattet vedtak om tillatelse til reinbeiting utenfor det samiske reinbeiteområdet på grunn av vanskelig beiteforhold vinteren 2020.

5.7 Arbeidsgruppens vurderinger

Definisjonen av beitekrise

Arbeidsgruppen legger i hovedsak til grunn definisjonen av beitekrise som ble utarbeidet i 2017, og som er tatt inn i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap og i forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag. Arbeidsgruppen ser imidlertid behov for å gjøre en presisering i denne definisjon slik at den omfatter også andre type kriser enn de som er forårsaket av snø og is. Eksempel på det er hendelser som tørkeperioder der reinen ikke har tilgang på nok vann. Arbeidsgruppen foreslår derfor en endring i definisjonen, slik at den blir som følger:

*«En beitekrise i reindriften er en hendelse som avviker fra det normale og skiller seg markant fra den normale driftsvariasjonen som er mellom år. En beitekrise kan oppstå raskt, eller utvikles over tid, og er avgrenset både i geografi og antall reineiere som blir berørt. Ved en krise er en vesentlig andel av siidaens beiteareal utilgjengelig **eller påvirket av andre forhold som truer reinens velferd**, og det foreligger en betydelig risiko for tap av rein og store økonomiske tap. En krise kan true videre drift hos de reineierne som blir berørt.»*

Fôring

Krisefôring av rein kan være nødvendig under en beitekrise. En beitekrise vil oppstå plutselig, og det er avgjørende at reineieren er godt forberedt. Det viktig å ha fôr, fôringsplasser, transportopplegg, arbeidsfordeling og arbeidskraft klart på forhånd. Arbeidsgruppen viser her til forslaget om å utarbeide beredskapsplaner for distriktene i kapittel 9.4.

⁷ [Stengte snøskuterløyper i Troms og Finnmark - Fylkesmannen i Troms og Finnmark](#)

⁸ [Forskrift om fredningsbestemmelser for reindrift, Stonglandshalvøya, Tranøy kommune, Troms - Lovdata](#)

Det varierte hvor mye ulike siidaer fôret, og hvor mye kunnskap den enkelte reineier hadde om fôring, fôrbehov, tilgang på fôr, tilskuddsordninger, samt manglende kapasitet til frakt av fôr. Det vises også i denne sammenhengen til den store utfordringen med å frakte tunge og store fôrsekker over dårlig skuterføre, ulendt terreng med manglende infrastruktur.

Ett forberedende tiltak som er brukt, er at reinen alltid får fôr når den er i gjerde. Dette gjøres for å lære opp ny rein til å ta til seg fôr. Det kan lette arbeidet i tilvenningsfasen når det skal iverksettes krisefôring.

Det bør gjennomføres kurs i fôring, der reineierne trekkes inn som kursholdere. Kunnskap om fôring er viktig fordi det er krevende å starte fôring for de som ikke har erfaring. Det kreves kunnskap om hvordan man skal fôre under beitekrise og hvor man får tak i fôr av rett kvalitet. Det kreves også kunnskap om tidspunkt for oppstart av fôring og hvordan man verner reinen til fôring. Arbeidsgruppen mener det må jobbes videre med å heve kunnskapen om fôring av rein i næringen. Fôring av rein må være tema på de årlige møtene Landbruksdirektoratet skal arrangere for beredskapsutvalgene, i tillegg til på egne samlinger for næringen. Reineiere som har erfaring med fôring, må bidra med sine erfaringer og sin kompetanse.

Arbeidsgruppen viser også til anbefalingen fra 2017 om at reindriftsmyndighetene, NRL og Mattilsynet skulle etablere en kunnskapsplattform med kursing og tilgjengeliggjøring av informasjon, herunder ved bruk av egne publikasjoner og nettsider. Arbeidsgruppen viser til at Felleskjøpet er den største produsenten av kraftfôr til rein, og at Felleskjøpet er en sentral aktør for å sikre at reineierne raskt kan skaffe fôr i en krisesituasjon. Felleskjøpet tok tidlig i 2020 kontakt med de reineierne som var registrert som kunder og informerte om rutiner for bestilling av fôr og levering. Dette gjorde det enklere for begge parter å planlegge bestilling og produksjon. Arbeidsgruppen vil oppfordre flere reineiere til å registrere seg som kunder hos Felleskjøpet, slik at man mottar nødvendig informasjon om kjøp av fôr i tide.

Det er en utfordring for reindriften at tilgangen på reinlav er begrenset, som følge av tiltak for å hindre spredning av CWD. Reinlav er viktig for å venne reinen til fôring. Arbeidsgruppen legger til grunn at det finnes områder nord for grensen i CWD-forskriften som er utenfor det samiske reinbeiteområdet, og der det er mulig å høste lav. Arbeidsgruppen foreslår at Landbruksdirektoratet, i samarbeid med Mattilsynet, får i oppdrag å identifisere slike områder i Norge.

Tilskudd

Arbeidsgruppen har vurdert satsene for innkjøp av fôr og uttransport av fôr som ble besluttet i Reindriftsavtalen 2020/2020. Arbeidsgruppen legger til grunn at disse satsene kun gjaldt for Reindriftsavtalen 2019/2020, men vil likevel komme med forslag til hvordan slike satser kan utformes i regelverket for Reindriftsavtalen 2021/2022.

Innkjøp av fôr

Det er gitt signaler fra næringen om at satsen på 2 kr. per kg fôr slo ulikt ut, avhengig av om det var behov for fullfôring eller tilleggsfôring. Prisen vil også variere. Det er ulike priser på fôr som bulkvare og fôrsekker. Arbeidsgruppen foreslår at det i stedet legges opp til at det kan gis tilskudd til å dekke 50 pst. av dagsbehovet for fôr. Med en slik innretning tar man høyde både for at fôringsbehovet og prisen varierer.

Transport av fôr

Etter Reindriftsavtalen 2020/2021 var man ikke berettiget tilskudd til frakt av fôr på annen måte dersom man hadde fått helikopterfrakt, eller avstanden mellom nærmeste bilvei og flokken var

under 20 km. Enkelte hadde behov for å frakte ut fôr i tillegg til det som ble fraktet med helikopter, uten at de fikk tilskudd. Dette kan ha bidratt til at det ble fôret for lite.

Det er også gitt signaler fra næringen om at satsene for transport var for lave, og at det ikke var tilstrekkelige midler til transport utover det som ble transportert med helikopter. Arbeidsgruppen mener at det bør gis tilskudd til transport for kortere avstander enn 20 km, og foreslår en nedre grense for tilskudd på 5 km. Topografiske forhold har også betydning for hvor krevende det er å transportere fôr. I områder med høye fjell vil transporten være krevende også over kortere avstander. Arbeidsgruppen mener at det må tas høyde for de topografiske forholdene i utmålingen av transportstøtte, og foreslår at det legges opp til to beregningsmetoder for avstand:

- avstand målt i luftlinje * 1,5
- avstand målt i faktisk kjørelengde beregnet av reieneier

Begge disse beregningsmetodene vil ta hensyn til både avstand og topografiske forhold, men vil kunne gi noe ulike resultater. Arbeidsgruppen foreslår at den beregningsmåten som gir lengst kjøreavstand skal legges til grunn for utmålingen av tilskudd. Avstanden beregnes én vei. Arbeidsgruppen foreslår at det legges til grunn følgende satser:

Sone 1: 5-20 km: 0,5 kr. per kg fôr

Sone 2: 21-50 km: 1 kr. per kg. fôr

Sone 3: 51 km og over: 2 kr. per kg. fôr

Arbeidsgruppen foreslår at beregningsmetode og satser tas inn i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Samtidig vil arbeidsgruppen understreke at i en omfattende beitekrise kan det i tillegg være nødvendig å sette inn ekstraordinære tiltak.

Helikoptertransport

Effektiv uttransport av fôr er avgjørende for å sikre dyrevelferden i en beitekrise. I 2020 var krisen av et så stort omfang at det var nødvendig å bruke helikopter som transportmiddel for å få transportert ut store nok mengder fôr over lange avstander. I en krisesituasjon er det avgjørende å handle raskt. I 2020 var det krevende å få på plass en avtale om utflyging, og det var usikkerhet om hvilke rammevilkår man hadde.

Arbeidsgruppen legger til grunn at helikoptertransport ikke vil være nødvendig i enhver beitekrise, og at det var beitekrisens omfang som gjorde det nødvendig i 2020. Arbeidsgruppen mener likevel det er nødvendig at myndighetene planlegger for at det kan bli behov for helikoptertransport igjen. Arbeidsgruppen foreslår derfor at Landbruksdirektoratet gis i oppdrag å lyse ut et anbud for en rammeavtale for helikoptertransport i reindriften. Arbeidsgruppen mener det er hensiktsmessig at det er Landbruksdirektoratet som inngår en slik rammeavtale, og at den kan benyttes i alle reinbeiteområdene. Arbeidsgruppen vil legge til at det må vurderes nærmere hvilke vurderinger som skal ligge til grunn for bruk av helikopter i framtidige beitekriser. Dette vil være avhengig av omfanget av beitekrisen.

6 Arbeidsgruppens vurdering av de økonomiske tiltakene

6.1 Innledning

Det ble gitt ekstraordinære bevilgninger til kriseberedskapsfondet for reindriften for å sikre dyrevelferd og framtidig produksjon. Den økonomiske belastningen ved beitekrisen har vært stor, og reieierne har hatt betydelige kostnader. Bevilgningen fra det sentrale kriseberedskapsfondet dekket 50 pst. av utgiftene til fôr. Dette kan bidra til å gi et bilde av de totale kostnadene, men vil ikke gi en full oversikt. Under beitekrisen har det også vært økte utgifter til vedlikehold av utstyr som har fått slitasje ifølge tilbakemeldinger fra næringen. Andre kostnader kan være leie av arbeidskraft m.m. De reelle kostnadene har dermed vært høyere.

Tabell 8 viser en oversikt over tilgjengelige midler til kriseberedskap i reindriften 2020, men dette er ikke en uttømmende oversikt.

Tabell 8 Tilgjengelige midler til kriseberedskap i reindriften i 2020

	Kroner
Kriseberedskapsfondet (sentralt)	42 686 646
Distriktenes kriseberedskapsfond	7 400 000 ⁹
Tilskudd fra Fefo	2 000 000
Tilskudd fra Sametinget	1 275 000

6.1.1 Kriseberedskapsfondet – Reindriftens utviklingsfond

Forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap regulerer bruken av kriseberedskapsfondet. Det kan gis tilskudd til dekning av kostnader til blant annet leie av alternative beiteområder, innkjøp av fôr, innleid arbeidskraft, transport av fôr og personell, samt flytting av rein til alternative beiteområder, jf. § 4. Avtalepartene fastsatte i Reindrifftsavtalen 2019/2020 føringer for bruk av den ekstraordinære avsetningen av midler i 2020, se kapittel 5.3 og 5.4.

Status for beredskapsfondet

31.12.2019 var status på beredskapsfondet 1,7 mill. kroner. I tillegg var det avsatt 1 mill. kroner til beredskapsfondet for 2020. Det ble tidlig klart at til sammen 2,7 mill. kroner ikke ville være tilstrekkelig for å dekke de utfordringene reindriftnæringen stod overfor. Under forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2020/2021 ble derfor avtalepartene enige om en avsetning på 10 mill. kroner til beredskapsfondet, som skulle dekkes av egenkapitalen på RUF. Etter dette ble det i to omganger gitt ekstraordinære bevilgninger til beredskapsfondet på henholdsvis 20 mill. kroner og 10 mill. kroner, slik at det totalt var 42,7 mill. kroner til disposisjon.

⁹ Totalt avsatte midler på kriseberedskapsfond for reinbeitedistrikter og tamreinlag etter 01.07.2018, var 7,4 mill. kroner. De distriktene som hadde beitekrise, og som søkte midler fra det sentrale beredskapsfondet hadde en avsetning på 5,4 mill. kroner. Dette omfatter ikke avsetninger som distriktene kan ha gjort før 2018.

Tabell 9. Disponible midler beredskapsfond RUF 2020.

Disponible midler 2020	Kroner
Saldo per 31.12.2019	1 686 646
Reindrifftsavtalen 2020/2021, Prop. 117 S (2018-2019)	1 000 000
Bruk av egenkapital RUF Prop. 99 S (2019-2020)	10 000 000
Tilleggsbevilgning Prop. 73 S (2019-2020)	20 000 000
Tilleggsbevilgning Prop. 117 S (2019-2020)	10 000 000
Totalt	42 686 646

Av de disponible midlene på 42,7 mill. kroner, er det gitt tilsagn om 41,7 mill. kroner. Av dette er 24,9 mill. kroner utbetalt per 28. oktober 2020, og resterende 16,4 mill. kroner gjelder henholdsvis helikoptertransport (16,1 mill. kroner av 16,3 mill. kroner), dekning av reieneiernes kostnader ifm. møter i beredskapsutvalgene (0,15 mill. kroner) og bistand fra Røde Kors ifm. transport av fôr (0,59 mill. kroner).

Det er forventet at det gjenstår om lag 1,4 mill. kroner på beredskapsfondet ved utgangen av 2020.

Tabell 10. Tildelinger fra kriseberedskapsfondet i 2020.

Vedtatte tildelinger i 2020	Kroner
Helikoptertransport	16 313 233
Dekning av reieneiernes kostnader ifm. møter i beredskapsutvalg	150 000
Transport av fôr Røde Kors	590 000
Tilskudd Polmak/Varanger	1 109 884
Tilskudd Karasjok	7 338 810
Tilskudd Vest-Finnmark	14 178 451
Tilskudd Troms	961 645
Tilskudd Nordland	1 096 838
Totalt	41 738 861

Kilde: Landbruksdirektoratet

Når det gjelder tilskuddene som fremgår av tabell 10, er det fylkesmannen som fatter vedtakene. Landbruksdirektoratet administrerer ordningen med beredskapsfond på RUF, er klageinstans for vedtakene som er fattet av fylkesmannen og utbetaler og rapporterer på bruken av midlene.

Fredag den 13. mars utbetalte Landbruksdirektoratet 2 mill. kroner fra kriseberedskapsfondet. Midlene ble utbetalt til de siidaene som hadde påbegynt nødvendige tiltak for å avverge store tap av rein i kriseperioden, og som hadde søkt og fått innvilget sine søknader av fylkesmannen. Etter dette utbetalte Landbruksdirektoratet midler til kriseberedskap fortløpende da vedtakene fra fylkesmannen kom inn.

Fylkesmannen i Nordland behandlet tilskuddssøknader og avklarte videre behov over telefon med søker. Dette bidro til mindre administrativt arbeid for distriktene og til at distriktene ikke måtte sende inn en ny søknad.

Det er utbetalt tilskudd fra det ekstraordinære beredskapsfondet til nærmere 40 distrikter i Nordland og Troms og Finnmark.

Tabell 11 Utbetalinger fra kriseberedskapsfondet til distriktene per måned i 2020 (mill. kroner)

Måned	Mars	April	Mai	Juni	Totalt
Mill. kroner	3,8	8,6	11,1	0,9	24,4

Kilde: Landbruksdirektoratet

6.1.2 Distriktenes avsetning av midler til beredskapsfond

Distriktene setter av en andel av distriktstilskuddet til kriseberedskap.

Alle distrikter kan søke om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag dersom de oppfyller vilkårene i forskriften. Et av vilkårene for å motta distriktstilskudd er at distriktet setter av midler til kriseberedskap på egen bankkonto.

Forskriften [§ 1-5](#) regulerer avsetningen av midler:

"Reinbeitedistriktet/tamreinlaget må oppgi hvor stor andel av søknadsårets distriktstilskudd som skal avsettes til kriseberedskapsfond. Avsetningen må utgjøre minimum kroner 5 000.

Tilskudd til kriseberedskap gis med 150 pst. av avsetningen etter første ledd, begrenset oppad inntil 25 pst. av totalt tilskudd etter [§ 1-3](#).

Reinbeitedistriktet/tamreinlaget må sette den samlede avsetningen på særskilt bankkonto for kriseberedskapsfond. Opptjent avkastning skal inngå i øvrige midler på bankkontoen."

Kapittel 2 i forskriften gir regler for bruken av kriseberedskapsfondet. Fondet kan bare brukes til å dekke kostnader når beredskapsutvalget har erklært beitekrise. Det kan gis tilskudd til å dekke følgende kostnader: leie av alternative beiteområder, innkjøp av fôr, innleid arbeidskraft, transport av fôr og personell, samt flytting av rein til alternative beiteområder, jf. forskriften [§ 2-3](#). Vederlag til enkeltpersoners arbeidsinnsats kan dekkes med inntil 150 kr. per time. Bruk av enkeltpersoners transportmidler og annet utstyr skal dekkes etter statens satser.

Landbruksdirektoratet og fylkesmannen har ikke en fullstendig oversikt over hva distriktene har satt av til kriseberedskap. I 2018 ble det satt som vilkår i forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag at en andel skulle settes av til kriseberedskap, på egen konto. Fra dette tidspunktet har fylkesmannen og direktoratet oversikt over avsatte midler, Distriktene hadde imidlertid også før dette tidspunktet satt av midler til kriseberedskap. Dette innebærer at det ikke foreligger en fullstendig oversikt over hvor mye hvert distrikt hadde i sitt kriseberedskapsfond per 1.1.2020 i tillegg til det som var avsatt etter 1. juli 2018. Distriktene som søkte om midler fra det sentrale kriseberedskapsfondet hadde totalt en avsetning på 5,4 mill. kroner i sine beredskapsfond. Distriktenes avsatte midler til kriseberedskap totalt, inkludert de som ikke hadde beitekrise i 2020, utgjorde rundt 7,4 mill. kroner.

I 2018 var det 48 reinbeitedistrikter og tamreinlag som fikk utbetalt midler til kriseberedskap etter forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag. Det vil si de som både har avsatt egne midler og fått utbetalt tilskudd for dette. I 2019 var det utbetalt til 66 reinbeitedistrikter og tamreinlag. Disse midlene vil distriktene raskt kunne ta i bruk til innkjøp av fôr. De distriktene som ikke har satt av midler vil måtte benytte egne midler, eller vente på eventuelle tilskudd fra det sentrale kriseberedskapsfondet. Distrikter som ikke har satt av midler vil ha en utfordring i en krisesituasjon.

6.1.3 Bevilgninger fra andre aktører

Sametinget og Finnmarkseiendommen (FeFO) bidro også med midler under beitekrisen, se også kapittel 5.5. FeFO bevilget 2,0 mill. kroner som skulle brukes i Finnmark, og den 8. mai bevilget Sametingsrådet et tilskudd på 1 275 000 kroner til kriseforebyggende tiltak i reindrifta. Disse midlene gikk til transport av rein fra vinterbeite til sommerbeite.

Bevilgningen fra FeFO dekket transportutgifter kun for reindriftsutøvere i Finnmark. På grunn av dette var tilskuddssatsen fra Sametinget lavere i Finnmark enn i øvrige reinbeiteområder. Tilskudd fra Sametinget skulle ikke utgjøre mer enn 28 pst. av totale godkjente kostnader i Finnmark, inkludert andelen fra FeFo. Utenfor Finnmark kunne tilskuddsandelen fra Sametinget derimot utgjøre inntil 60 pst.

Kautokeino kommune iverksatte, på grunnlag av en ekstraordinær bevilgning til kommunene til koronatiltak, en tilskuddsordning for reindriftsutøvere som skulle dekke ekstraordinære drivstoffutgifter. Et vilkår for å få innvilget tilskudd var at beitekrisen hadde medført ekstraordinære drivstoffutgifter i perioden 1. januar til 31. mars 2020 sammenlignet med samme periode i 2019. Kommunen mottok 23 søknader der den totale søknadssummen for samtlige søknader var 319 606 kroner. Basert på disse søknadene kan man anslå at reindriftsutøverne gjennomsnittlig har hatt 13 896 kroner høyere drivstoffkostnader sammenlignet med året før.

6.2 Arbeidsgruppens vurderinger

Tilskuddsberettigede kostnader

I Reindriftsavtalen 2020/2021 ble det fastsatt føringer for ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Det kunne gis tilskudd til innkjøp av fôr med 2 kr. per kg, se også kapittel 5.3. Med disse føringene ble forskriftens bestemmelser om hvilke kostnader som kan dekkes ble satt til side. Arbeidsgruppen er kjent med at mange i næringen ikke fikk tilstrekkelig informasjon om hvilke kostnader som kunne dekkes av den ekstraordinære bevilgningen i 2020. Dette medførte at enkelte distrikter søkte på bakgrunn av forskriften, og ikke fikk tildelt midler.

Næringen etterspør tydeligere informasjon om hvilke krav som stilles til rapportering av bruken av tilskudd fra det sentrale beredskapsfondet. Arbeidsgruppen har ikke hatt det nødvendige grunnlagsmaterialet for å vurdere rapporteringen. Arbeidsgruppen foreslår at avtalepartene ser nærmere på hvordan kravene til rapportering kan tydeliggjøres i forskriftene for Reindriftsavtalen 2021/2022.

Arbeidsgruppen viser også til at det har vært gitt uttrykk for at næringen har hatt behov for å få dekket kostnader ved andre tiltak enn de som har vært tilskuddsberettiget. Fylkesmannen har mottatt flere søknader om omdisponering av midler til andre formål. Forskrift om ekstraordinære tilskudd til kriseberedskap åpner for at det kan gis tilskudd til flere tiltak enn føringene i 2020 gjorde. Arbeidsgruppen legger til grunn at forskriften skal videreføres, og at føringene som ble vedtatt i Reindriftsavtalen 2020/2021 kun gjaldt for de ekstraordinære bevilgningene i 2020.

Arbeidsgruppen har foreslått en presisering i definisjonen av beitekrise, jf. kapittel 5.7. Arbeidsgruppen understreker at denne presiseringen også må legges til grunn i tilskuddsforskriftene, og at det da åpnes for å gi tilskudd under andre typer kriser, for eksempel i tørkeperioder.

Enkelte distrikter var usikre på om de skulle søke om midler først etter at det var erklært beitekrise. Arbeidsgruppen foreslår at dette også presiseres i forskriften når man kan søke om tilskudd.

Arbeidsgruppen vil også understreke at det er nødvendig at tilskudd i en krisesituasjon utbetales fortløpende. Arbeidsgruppen vil samtidig understreke at kravene til forsvarlig saksbehandling gjør at fylkesmannen trenger tid på å behandle søknader.

Vi viser også til vurderinger av næringens arbeid og søknader om tilskudd i kapittel 9.3.

Avsetning av midler til kriseberedskap

Arbeidsgruppen mener det er viktig å fortsette å bygge opp det sentrale kriseberedskapsfondet. Det er forventet at det gjenstår om lag 1,4 mill. kroner på beredskapsfondet ved utgangen av 2020. Det er vedtatt en avsetning til fondet på 3 mill. kroner i Reindriftsavtalen 2021/2022. Vinteren 2021 vil fondet da ha en beholdning på 4,4 mill. kroner. Dersom det skulle oppstå en beitekrise i et større omfang i 2021 vil fondet ikke være i stand til å dekke nødvendige kostnader. Det er behov for en langsiktig oppbygging av fondet for å kunne møte framtidige beitekriser.

Samtidig er det like viktig at distriktene fortsetter å sette av midler fra distriktstilskuddet til kriseberedskap. Distriktenes egne fond er avgjørende for å få satt i verk tiltak raskt ved en ny beitekrise. Dette er en viktig del av beredskapsarbeidet i næringen.

Krisen medførte økte utgifter til investering av utstyr, ekstra arbeidskraft, slitasje på snøskutere og annet utstyr. Av hensyn til dyrevelferd og produksjon måtte enkelte bruke egne midler til føring før det ble vedtatt tilskudd om krisemidler. Arbeidsgruppen mener det er viktig å få synliggjort det totale omfanget av ekstrakostnader som følge av beitekrisen. Arbeidsgruppen foreslår derfor at Økonomisk utvalg gis i oppdrag å se nærmere på hvilke kostnader reieierne har hatt i 2020 som følge av beitekrisen.

7 Arbeidsgruppens vurdering av myndighetenes organisering og myndighetene og NRLs arbeid med kriseberedskap

[Ingress]

7.1 Innledning

I dette kapitlet gir arbeidsgruppen en vurdering av myndighetenes organisering og arbeid med kriseberedskap. Det gis en først en oversikt over hvordan de ulike aktørene jobbet, deretter en vurdering av informasjon og kommunikasjon mellom myndigheter og næring.

7.2 Landbruksdirektoratet

I Landbruksdirektoratet var det satt ned et eget team som jobbet med beitekrisen. Teamet bestod av 5 ansatte som i tillegg jobbet med andre oppgaver.

Landbruksdirektoratet gjennomførte fra mars ukentlige møter med Fylkesmannen i Troms og Finnmark, Nordland, og Trøndelag. Trøndelag hadde ikke konstatert beitekrise, men ble likevel invitert til å delta på møtene slik at direktoratet fikk ukentlig status fra alle reinbeiteområdene.

Status for beitekrisen var et viktig punkt på alle møtene, og ble grunnlaget for å informere Landbruks- og matdepartementet, samt for nyhetssakene på direktoratets nettside.

Informasjon om regelverket var viktig på de første møtene etter at reindriftsavtaleforhandlingene var avsluttet.

Økonomi var eget punkt på møtene for å koordinere utbetalingene av kriseberedskapsmidler.

7.3 Fylkesmannen

Fylkesmannen leder beredskapsutvalgene har en sentral rolle i beredskapsarbeidet. Fylkesmannen er også ansvarlig for behandling av søknader om bruk av midler fra beredskapsfondet. Det er viktig at fylkesmannen sikrer at reindrift er inkludert i fylkesmannens generelle beredskapsarbeid, og at andre ressurser hos fylkesmannen også kan settes inn i en krise.

Fylkesmannen i Nordland og Fylkesmannen i Troms og Finnmark hadde avklarte roller og rutiner. Fylkesmannen i Nordland hadde to personer som jobbet med beitekrisen på heltid. Fylkesmannen i Troms og Finnmark hadde seks til syv personer som jobbet med beitekrisen.

Både Fylkesmannen i Nordland og i Troms og Finnmark håndterte beitekrisen innenfor de ressursene reindriftsavdelingen hadde. Det ble ikke gjort noen omfordeling av ressurser internt i de to fylkesmannsembetene som følge av beitekrisen.

7.4 Mattilsynet

Mattilsynet er representert i beredskapsutvalgene. Mattilsynet, region nord, besluttet 17. februar å opprette forsterket linje for å håndtere beitekrisen i reindriften. Forsterket linje hadde følgende oppgaver:

- Følge situasjonen
- Forutsi/definere ressursbehov ut fra situasjonsutvikling
- Kontakt mot andre offentlige etater og næring
- Kommunikasjon
- Aktiv veiledning ovenfor næringen
- Dokumentere håndteringen
- Rapportere til regiondirektør om situasjonen

Mattilsynets interne evaluering viser at forsterket linje var viktig for å kunne følge situasjonen lokalt og ha oversikt. Mattilsynet har hatt god kommunikasjon med andre offentlige etater og med næringen, og også fått gjennomført aktiv veiledning. Mattilsynet trekker fram et godt samarbeid med fylkesmannen.

Mattilsynet har imidlertid savnet faste kontaktpunkt med andre offentlige etater og private aktører i konkrete saker, blant annet knyttet til arealbruk. Utover våren ble rovviltbelastningen et parallelt problem, og Mattilsynets rovviltkontakt ble også trukket med i forsterket linje. Rovviltkontakten ser behov for større grad av involvering mellom Mattilsynet og miljømyndighetene i saker der rovviltbelastning utfordrer god dyrevelferd.

7.5 Landbruks- og matdepartementet

Landbruks- og matdepartementet har ansvaret for reindriftspolitikken, og har styringsansvaret for Landbruksdirektoratet og fylkesmannens reindriftsavdeling. Landbruks- og matdepartementet har under beitekrisen hatt tett kontakt med Landbruksdirektoratet og fylkesmannen. Departementet har vært avhengig av å få god informasjon for å kunne holde politisk ledelse orientert til enhver tid. Departementet har hatt jevnlig dialog med Norske reindriftsamers landsforbund.

7.6 NRLs arbeid under beitekrisen

NRL ble i desember 2019 kontaktet av reineiere i Finnmark med bekymring om vanskelige beiteforhold. Flere tok kontakt utover i januar. På bakgrunn av dette ble avsetning til kriseberedskapsfond et sentralt tema under reindriftingsforhandlingene. Avtalepartene kom til enighet om avsetning av midler, samt at avtalepartene ville følge situasjonen nøye og møtes igjen før påske for gjensidig oppdatering.

Beitekrisen eskalerte utover vinteren, og henvendelser om behov for både økonomisk og praktisk hjelp var gjennomgående daglig. NRL hadde tett dialog med Landbruks- og matdepartementet og Fylkesmannen i Troms og Finnmark. NRL opplevde at samarbeidet om tiltakene fungerte bra. Det var noe utfordrende i begynnelsen da NRL fikk mange henvendelser fra reineiere som var frustrert over sendretktighet i behandling av søknader og ulik informasjon fra fylkesmannen. NRLs inntrykk er at informasjon og veiledning fra Fylkesmann bedret seg etter hvert.

Tiltak til kjøp av for ble prioritert. Det skulle underveis vise seg at det også ble behov for å bidra med å avhjelpe reineiere med transportkostnader. NRL fikk tidlig en henvendelse fra FEFO om at de var villig til å bidra med 2 millioner kroner til krisen, samt at NRL søkte Sametinget om ekstra midler for å dekke utgifter til trailertransport. Til tross for at reindriften fikk økonomisk bistand, har reindriften selv stått for enorme utgifter til krisearbeid. Det har også vært lagt ned stor arbeidsinnsats.

I tillegg til henvendelser fra reineiere om økonomisk hjelp, har NRL hatt stor pågang av henvendelser fra reineiere og bekymrede familiemedlemmer ifht de psykiske belastningene med denne krisen. På bakgrunn av dette tok NRL kontakt med SANKS for å få opprettet krisetelefon. Videre har NRL hatt dialog med NAV og kommunene. Felleskjøpet var en viktig samarbeidspartner for NRL som har hatt tett kontakt for å sikre fortilgang og hjelp til utsettelse av betalinger.

Kort oppsummert brukte NRL enorme ressurser på samhandling og veiledning til reineiere om foring, vært mellomledd mellom reineiere og fylkesmannen, støtte og samtalepartner for frustrerte og bekymrede reineiere.

7.7 Informasjon og kommunikasjon

Informasjonsbehovet i en krisesituasjon er uuttømmelig. Krisekommunikasjon må være tydelig og effektiv, og er helt avgjørende for å kunne håndtere en krise.

Tilbakemeldinger fra næringen viser at kommunikasjonen fra myndighetene ikke var god nok. Mange i næringen opplevde en stor usikkerhet som var belastende i de første fasene av beitekrisen. Dette skyldtes blant manglende informasjon fra forvaltningen og manglende kunnskap og erfaring med kriseføring, som også skapte usikkerhet rundt konsekvenser for fremtidig drift. Enkelte hadde allerede søkt om tilskudd etter forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap og ble overrasket over at det hadde blitt lagt nye føringer som medførte at de ikke fikk innvilget det de hadde søkt om. Videre har enkelte gitt tilbakemeldinger om at det var en kort søknadsfrist for den første søknadsrunden. Arbeidsgruppen viser her til at man kunne søke fortløpende, men dersom man skulle få midlene utbetalt før påske, og ellers innen en gitt dato, måtte man søke innen fristen.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark har hovedsakelig hatt kontakt med næringen per telefon og i forbindelse med befaringer. De første bekymringsmeldingene til Fylkesmannen i Troms og

Finnmark kom i januar og som respons til disse dro Fylkesmannen på befaring i Finnmark og senere i januar i Troms. Videre kommuniserte fylkesmannen via sosiale medier i forbindelse med helikopterfrakten.

Fylkesmannen i Nordland har hatt kontakt med næringen hovedsakelig per telefon. I starten av januar spurte Fylkesmannen i Nordland om beiteforholdene når de fikk henvendelser fra reineiere. Fra slutten av januar hadde Fylkesmannen i Nordland systematiske ringerunder til distriktene og frem til beitekrisen var avsluttet. Utover vinteren fikk fylkesmannen et bedre bilde av hvilke distrikt som hadde utfordrende beiteforhold, og ringerundene ble mer spisset mot distriktene som hadde beitekrise. Fylkesmannen i Nordland sendte også ut e-poster ved oppstarten av beitekrisen og ba om tilbakemelding på hvordan forholdene var.

Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet og Fylkesmannen har videre lagt ut nyhetssaker for å informere om beitekrisen, gjeldende regelverk m.m.

Landbruksdirektoratet la ut nyhetssaker for å informere om beitekrisen, retningslinjer og søknadsfrister. Direktoratet besluttet å sette søknadsfrister hver måned. Nyhetssakene om søknadsfrister ble i tillegg formidlet til fylkesmennene og NRL.

Direktoratet la ut første nyhetssak på sine nettsider den 28. januar 2020 om at beredskapsutvalget for Troms og Finnmark slo fast at det var beitekrise i deler av Karasjok vest og Kautokeino øst. Totalt har direktoratet lagt ut 16 nyhetssaker om beitekrisen. Siste sak ble lagt ut 15. mai. Det tilsvarende en sak i uka mens beitekrisen pågikk.

Nyhetssakene omfattet i hovedsak tre forhold:

- Omfanget av beitekrisen
- Hva skjer fra myndighetenes side
- Hvordan søke på midler til krisefôring

Nyhetssakene ble også oversendt til enkelte medier i Nord-Norge; Nordlys, iFinnmark, Altaposten, Sagat og Avvir. Enkelte av våre nyhetssaker ble gjengitt i disse mediene.

Landbruks- og matdepartementet hadde to nyhetssaker om beitekrisen i mars. [13. mars](#) ble det lagt ut en nettmelding der det ble orientert om den ekstraordinære avsetningen avtalepartene hadde gjort under forhandlingene om Reindriftsavtalen 2020/2021. [26. mars](#) ble det lagt ut en ny nettmelding der det ble orientert om muligheten for at Forsvaret kunne bistå med transport av fôr, og at NRL og departementet samarbeidet om å håndtere beitekrisen. Det ble også orientert om søknadsfrist 30. mars for midler fra beredskapsfondet. Denne nettmeldingen ble også lagt ut på samisk.

[3. april](#) orienterte Landbruks- og matdepartementet om at det var foreslått en bevilgning på 20 mill. kroner til innkjøp av fôr og til å få fôret ut på beite. Nettmelding ble også lagt ut på samisk.

[1. april](#) hadde landbruks- og matministeren et møte med Sametingspresidenten, og beitekrisen ble hovedtema for møtet. Etter dette møtet ble det lagt ut en nettmelding der det også ble orientert om at Felleskjøpet hadde god kapasitet, men oppfordret om at alle reineiere forhåndsbestilte fôr.

Mattilsynet hadde kontakt med reineiere i nesten alle vinterflokkene som var berørt av beitekrisen. Rundt 430 siidaandeler har mottatt brev fra Mattilsynet med veiledning om relevant regelverk. Mattilsynet hadde ikke kontakt med siidaandelene i de områdene der det ble erklært beitekrise mot slutten av våren.

7.8 Arbeidsgruppens vurderinger

Arbeidsgruppen understreker at informasjonsflyt og kommunikasjon er avgjørende i en krisesituasjon. Krisekommunikasjon kan virke forebyggende og skal gi den som opplever krisen den informasjonen som er nødvendig for å håndtere krisen best mulig. Arbeidsgruppen har identifisert noen utfordringer i informasjon og kommunikasjon gjennom beitekrisen. Det har vært utfordringer i kommunikasjonen mellom myndigheter og distrikter, og i kommunikasjonen mellom myndigheter, næring og fôrprodusenter.

Arbeidsgruppen anbefaler at Landbruksdirektoratets koordinerende rolle i beredskapsarbeidet må etableres tydeligere. Landbruksdirektoratet skal gjennomføre et årlig møte med beredskapsutvalget, der aktuelle tema kan diskuteres, se kapittel 8.3. Landbruksdirektoratet skal fastsette et mandat for beredskapsutvalgene.

Arbeidsgruppen viser til at fylkesmannen har en viktig rolle i beredskapsarbeidet i reindriften som førstelinjetjeneste for reindriften og leder for beredskapsutvalgene. Fylkesmannen må sikre kommunikasjon og informasjon mellom myndigheter, og mellom myndigheter og næring. Fylkesmannen må også ivareta kommunikasjon med andre aktører, som fôrprodusenter, andre offentlige myndigheter, kommuner, grunneiere etc.

Arbeidsgruppen anbefaler at fylkesmannen sender ut informasjon til alle reinbeitedistrikter tidlig i januar for å minne om at det er viktig å melde fra tidlig om vanskelige beiteforhold, og hvem man kan melde fra til.

Oversikter over beredskapen i næringen

Fylkesmannen i Nordland gjorde i 2009 en kartlegging av beredskapen i distriktene i Nordland, som har vært nyttig for fylkesmannen og beredskapsutvalgenes arbeid. Arbeidsgruppen foreslår at fylkesmannsembetene jevnlig gjennomfører slike kartlegginger. Dette vil gi fylkesmannen en god oversikt, men vil også bidra til at næringen blir mer bevisste på beredskap, jf. også punkt 9.3 om at distriktene oppfordres til å utarbeide egne beredskapsplaner. Kartleggingen Fylkesmannen i Nordland gjorde hadde følgende elementer:

- Reintall
- Beitesituasjon de siste årene og eventuelt erfaring med fôring av rein
- Gjerder/infrastruktur
- Transportbehov
- Avsatte midler til kriseberedskap

Arbeidsgruppen mener disse elementene bør være med i en slik kartlegging, og oppfordrer fylkesmannsembetene til å gjøre tilsvarende kartlegging i sine reinbeiteområder.

8 Arbeidsgruppens vurdering av beredskapsutvalgenes organisering og arbeid

8.1 Innledning

I dette kapitlet gjør arbeidsgruppen rede for hvordan beredskapsutvalgene har fungert, og kommer med forslag til forbedringer i beredskapsutvalgenes organisering. Arbeidsgruppen har også utarbeidet et utkast til mandat for beredskapsutvalgene, se vedlegg 1.

8.2 Arbeidet i beredskapsutvalgene

Det ble etablert beredskapsutvalg i Nordland i 2005, og i Trøndelag og Troms og Finnmark mot slutten av 2019. Med unntak av i Nordland hadde derfor ikke beredskapsutvalgene vært operative mange ukene før beiteforholdene ble krevende i 2020.

Beredskapsutvalgene gjennomførte befaringer for å få oversikt over snødybde, ising m.m. Befaringer er ressurskrevende og under beitekrisen var det begrenset kapasitet. Beredskapsutvalgene måtte derfor basere seg på informasjonen de fikk fra reieneierne.

I noen tilfeller lånte beredskapsutvalgene utstyr til befaringene fra reieneierne. Det var uklart hvordan reieneierne kunne kompenseres for bruk av eget utstyr.

Korona-restriksjonene vanskeliggjorde beredskapsutvalgenes arbeid. I Nordland fikk beredskapsutvalget bistand fra SNO. SNO hadde større muligheter til å være ute i felt, og avga muntlige rapporter og sendte bilder til beredskapsutvalget om beiteforhold mens de var på oppdrag.

Beredskapsutvalgene skal være en faglig ressurs, og skal kunne veilede og gi råd til både næring og myndigheter.

Det følger av forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap § 5 at det skal innhentes uttalelse fra beredskapsutvalget før det treffes vedtak om tilskudd fra kriseberedskapsfondet. Næringen har gitt uttrykk for at det bidrar til uheldig uklarhet om roller at beredskapsutvalget skal uttale seg i tilskuddsbehandlingen.

Etter å ha meldt om dårlige beiteforhold har enkelte gitt tilbakemelding om at de måtte vente inntil 3 uker før beredskapsutvalget gjennomførte befaring, og det tok lang tid før man fikk utbetalt tilskudd. Det er gitt tilbakemeldinger om at flere kunne ha kommet tidligere i gang med fôring dersom de hadde fått innvilget tilskudd tidligere. Først etter at Landbruksdirektoratet hadde utarbeidet en beregningsmodell for beregning av tilskudd og de første sakene ble behandlet etter denne, fungerte saksbehandlingen og utbetalingene bra, ifølge tilbakemeldinger fra næringen.

8.2.1 Vurdering av værforhold

Landbruksdirektoratet gjorde i midten av mars en vurdering av hvilke klimadata som var mulig å hente raskt ut av offentlig tilgjengelige data. Direktoratet fant at det eksisterer flere ulike webløsninger med slike data. Dataene og de kartbaserte klimamodellene som ble funnet, viste seg imidlertid å være så vidt grovmaskede at de hadde begrenset verdi for håndteringen av beitekrisen. Intervallene på modellert snødybde i snøkart var f.eks. bare per halvmetre, og modellene virket i tillegg å være lite presise, noe som gjorde at de ga liten informasjon utover at de slo fast at det var uvanlig mye snø i store deler av alle reinbeiteområdene. Meteorologiske data over temperatur, nedbør og vind finnes kun for et begrenset antall målestasjoner, og gir derfor i liten grad et bilde på beiteforholdene i de ulike reinbeitedistriktene. Det lykkes derfor ikke direktoratet å bruke klimadata eller klimamodeller som grunnlag for å følge med på utviklingen i beitekrisen i Finnmark, eller til å finne klimadata som ga svar på hva som forårsaket islag og låste beiter i enkelte områder.

Fylkesmannen i Nordland har brukt værdata i beredskapsutvalgets arbeid. Det er brukt opplysninger fra senorge.no om snødybder for å få et overordnet bilde. Videre er det brukt opplysninger fra yr.no der værstasjoner gir historiske data per måned. Stasjonene har vært ujevnt fordelt, men har totalt sett gitt et godt bilde innenfor de ulike distriktene. Senorge.no har gitt

forholdsvis grovmasket informasjon, mens værstasjonene hos Yr har gitt temperaturer, nedbørmengder og snødybder på cm gjennom hele vinteren. Det er i gjennomsnitt tre værstasjoner per reinbeitedistrikt som er vurdert, og det varierer mellom 2 – 5 stasjoner i disse distriktene. Dette har gitt god informasjon om hvor og når det har blitt dannet islag og låste beiter, og hvordan utviklingen har vært gjennom vinteren og våren. Disse meteorologiske opplysningene, kombinert med opplysninger fra reinbeitedistriktene og observasjoner fra beitebefaringer, har gjort det mulig å fastsette et tidspunkt for når beitekrisen startet. Opplysningene fra senorge.no gir hydrologiske data som kan brukes til å vurdere hvor fort avsmeltningen skjer på våren. Det er til en viss grad blitt brukt, men i hovedsak har opplysningene fra reinbeitedistriktene vært avgjørende for å vurdere hvor lenge beitekrisen varte utover våren og forsommeren.

8.3 Arbeidsgruppens vurderinger

Oppnevning

Anbefalingene fra 2017 var at det skulle være et beredskapsutvalg for hvert reinbeiteområde. Per i dag er det et beredskapsutvalg per fylkesmannsembete, men det er tatt inn flere representanter for reieneierne, fra ulike reinbeiteområder.

Arbeidsgruppen mener det bør holdes fast ved at det skal være et beredskapsutvalg for hvert reinbeiteområde. Det er viktig at reindriftsutøverne som er representert i utvalget har en nærhet til områdene, og at det er enkelt å ha kontakt med de ulike distriktene. Dette innebærer at fylkesmannen i Troms og Finnmark vil ha tre beredskapsutvalg innenfor sitt embete. Trøndelag vil ha to beredskapsutvalg, mens Nordland vil ha ett beredskapsutvalg.

Arbeidsgruppen legger til grunn at distriktene selv fortrinnsvis bør velge representant til å sitte i beredskapsutvalget. I områder der distriktene ikke har mulighet til å oppnevne, kan NRL oppnevne representanter.

Informasjon og kommunikasjon

Beredskapsutvalgene må ha tydelig ansvarsdeling og tydelige kommunikasjonslinjer.

Informasjonen om beredskapsutvalgets arbeid og medlemmer må være lett tilgjengelig. Landbruksdirektoratet og fylkesmannen bør ha informasjon om alle beredskapsutvalgene, og kontaktinformasjon på sine nettsider. Kontaktinformasjon for varsling av vanskelige beiteforhold må være lett tilgjengelig. Mandatet for beredskapsutvalget bør legges ut på nettsiden, og referatene fra møtene i beredskapsutvalget bør legges ut fortløpende.

Møter

Beredskapsutvalgene bør holde et møte hvert år i midten av januar for å kartlegge beitesituasjonen. Det vil gjøre beredskapsutvalget i stand til å forebygge og redusere konsekvensene av vanskelige beiteforhold.

Arbeidsgruppen anbefaler at årlige møter for beredskapsutvalgene gjennomføres som ett felles møte for alle reinbeiteområder slik at man kan dele erfaringer. NRL skal inviteres til møtene. Det vil også være hensiktsmessig å invitere eksterne aktører som kan gi beredskapsutvalgene relevante faglige bidrag, som f.eks. NIBIO med kunnskap om føring av rein og Veterinærinstituttet med kunnskap om sykdommer på rein blant annet som følge av føring. Se også kapittel 7.8

Arbeidsgruppen viser til omtale i kapittel 9.3 og understreker at det er avgjørende å ivareta HMS i krisesituasjoner. Arbeidsgruppen foreslår at de to reindriftskoordinatorerne som er ansatt i

Norsk Landbruksrådgivning inviteres til å være med på de årlige samlingene for beredskapsutvalgene.

Beredskapsutvalgets rolle

Arbeidsgruppen legger til grunn at beredskapsutvalget først og fremst skal være en faglig ressurs, og skal kunne gi veiledning om gjennomføring av tiltak. Arbeidsgruppen mener derfor at beredskapsutvalgene ikke bør involveres i saker der fylkesmannen har myndighet, herunder tilskuddsbehandling. Arbeidsgruppen mener det vil kunne bidra til uheldig rolleblanding. Arbeidsgruppen foreslår derfor at forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap § 5 endres slik at beredskapsutvalgene ikke skal uttale seg før fylkesmannen fatter vedtak.

9 Arbeidsgruppens vurdering av reindriftsnæringens arbeid med kriseberedskap

9.1 Innledning

I dette kapitlet gir arbeidsgruppen en oversikt over hvordan arbeidsgruppen vurderer reindriftsnæringens arbeid med kriseberedskap, og hvordan HMS ble ivaretatt under beitekrisen..

9.2 Organiseringen av tiltak i distriktene

Reinbeitedistriktene er tilskuddssubjekt etter § 3 i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. I Finnmark er det opprettet styrer for sonene (Kautokeino øst, Kautokeino øst, Kautokeino midt, Kautokeino vest, Karasjok øst, Karasjok vest, Polmak/Varanger). Disse sonestyrene er i denne forbindelse å anse som distrikter. Sonene har egne bruksregler, og kan søke om distriktstilskudd. I noen tilfeller er det sonestyrene som har søkt om tilskudd til kriseberedskap.

I noen distrikt har det vært konflikter knyttet til fordelingen av tilskuddsmidler. Både næringen og forvaltningen har sett at dette har vært en utfordring gjennom beitekrisen, og at det har bidratt til økt konfliktnivå i en situasjon med høyt arbeidspress, usikkerhet og bekymringer.

Felleskjøpet har rapportert om noen utfordringer med etter-fakturering. Distriktene tok opp samlebestillinger, men siidaandelene skulle være fakturamottakere.

Mattilsynet har i sin evaluering beskrevet hvordan de mener næringen har håndtert beitekrisen:

"[...] opplever at næringen samlet sett har håndtert krisen godt. De fleste har startet kompensierende tiltak tidlig i utviklingen av krisen, noe som gjør at næringen generelt er i forkant av å håndtere problemene. Ut fra vårt hovedfokus, ivaretagelse av god dyrevelferd, er det en viktig forutsetning som er med på å forebygge lidelse hos dyrene. Vi mener tidlig oppstart av fôring er en av de viktigste årsakene til at det ser ut som at de fleste dyrene kommer seg gjennom beitekrisen på en god måte. Økonomisk støtte til næringen og godt samarbeid mellom ulike aktører har også vært uunnværlig."

9.3 HMS i en krisesituasjon

Beitekrisen var en stor fysisk og psykisk belastning for den enkelte reneieren. Frakting av fôr medførte en stor arbeidsbelastning for reindriftsutøverne med tungt fysisk arbeid, samt slitasje på kjøretøy. Beitekrisen medførte økt arbeidsmengde med fôring og gjeting, ble risikoen ved

frakt, last og lossing høyere fordi reindriftsutøverne ble slitne. Hensynet til HMS i reindriften var noe av bakgrunnen for å iverksette transportstøtte.

I Fylkesmannen i Troms og Finnmarks evaluering av transportstøtte til reindriften i Troms og Finnmark går det fram at transporten var krevende. Reineierne måtte frakte 800 kilos fôrsekker over avstander på flere mil, med egne transportmidler. Værforholdene ga dårlig framkommelighet for snøskuter og medførte en økt risiko for reindriftsutøverne. Terrenget var ulendt med til dels bratte fjellparti og vann der det var usikkerhet rundt om isen ville holde tunge lass. Det var risiko for at lasten kunne falle av, skutereren kunne skli, velte eller sette seg fast. Reindriftsutøverne befinner seg ofte i områder med dårlig mobildekning som gjør det vanskelig å tilkalle hjelp.

Det var økt behov for gjeting for å unngå at sammenblanding og for å holde flokken samlet. Noen måtte ha døgnkontinuerlig gjeting. Det følger av rapporten om transportstøtte at mindre siidaer manglet arbeidskapasitet, mens større siidaer hadde større flokker å føre.

Det var også en psykisk påkjenning både på grunn av arbeidsmengden og usikkerheten rundt konsekvensene beitekrisen ville få for reinflokken og videre drift.

Rapporten konkluderte med at risikofaktorene samlet sett utgjorde en risiko for liv og helse for reindriftsutøverne.

SANKS, Sámi klinihkka i dialog med NRL, åpnet et tilbud om veiledning og rådgivning per telefon for barn, unge og voksne fra uke 14. SANKS skriver på sin nettside¹⁰ at bakgrunnen for dette tilbudet var at mange reindriftssamer var i et trippelt kriseår; beitekrisen, koronapandemien og rovdyrutfordringer. Det ble vist til at beitekrisen kunne skape både økonomiske og psykiske utfordringer.

Norsk Landbruksrådgivning har gjennomført en spørreundersøkelse om HMS i reindriften. Spørreundersøkelsen hadde ikke spørsmål som direkte omhandlet beitekrisen, men det var likevel et tema i flere av svarene i de åpne skrivefeltene for spørsmålene «Er det andre aktiviteter som er risikofylt etter din mening» og «Har du tanker om tiltak eller ordninger som kan forbedre din arbeidssikkerhet i næringen?».

Til spørsmålet om risikofylte aktiviteter ble tilleggsføring, med rundballer og pellets, samt frakt av fôr særlig nevnt. Det ble også vist til at det var lite egnede hjelpemidler til føring. I forbindelse med bruk av utstyr, har det i spørreundersøkelsen blitt meldt om ulykker ved bruk av jekkeutstyr som er brukt til å laste fôrsekker på skutereren eller sleden.

Til spørsmålet om hvilke tanker reindriftsutøverne har om tiltak eller ordninger som kan forbedre arbeidssikkerheten i næringen ble hjelpeutstyr til føring og tunge løft nevnt, samt kurs om HMS. Videre ble avløserordninger og hjelpeordninger ved behov for ekstra arbeidsinnsats.

Tilsvarende tilbakemeldinger har kommet fra næringen, og det har blitt meldt om enkelte personskader under beitekrisen.

9.4 Arbeidsgruppens vurderinger

Beredskapsplaner

¹⁰ [Tilbud om samtaler til reindrifta - Finnmarkssykehuset](#)

En av de store utfordringene for både næring og myndigheter i 2020 var at man ikke var godt nok forberedt på en beitekrise. Beredskapsplaner kan bidra til at man kommer raskere i gang med tiltak, og at ansvarsfordelingen er avklart.

Arbeidsgruppen anbefaler at næringen bør oppfordres til ha enkle beredskapsplaner som omfatter:

- Innkjøp av fôr – kontakt med fôrprodusenter
- Tilgjengelig transportutstyr i distriktet for utkjøring av fôr
- Kunnskap om igangsetting av fôring
- Kontaktinformasjon til beredskapsutvalget i området, og fylkesmannen
- Samarbeidsavtaler med andre distrikter for håndtering av beitekriser
- Avsatte midler til kriseberedskap

Beredskap bør også være et dagsordenpunkt på distriktenes årsmøter, og omtales i distriktets årsmelding. Arbeidsgruppen foreslår at dette tas inn i fylkesmannens mal for årsmeldingene.

Se også forslag om fylkesmannens kartlegging av beredskap i distriktene, kapittel 7.1.3.

Tilskudd til kriseberedskap

Arbeidsgruppen vil oppfordre distrikter og soner til å lage interne rutiner for bruk av distriktenes avsatte kriseberedskapsmidler, og for søknader om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Distriktene og sonene må legge opp prosessen med søknadsbehandling på en slik måte at alle siidaandeler som har beitekrise får meldt inn sine behov, og at det gjøres en fordeling av tilskuddsmidlene som er tilfredsstillende for alle.

Arbeidsgruppen ber også om at avtalepartene ser nærmere på hvordan man kan løse situasjoner der distriktene ikke er berettiget distriktstilskudd og derfor ikke setter av midler til kriseberedskap, men der siidaer i distriktet ønsker å avsette midler.

Arbeidsgruppen oppfordrer videre alle reinbeitedistrikt og reinlag til å avsette midler til kriseberedskap. Avsetningen gir god avkastning og er en svært god forsikring når en krise oppstår. Arbeidsgruppen mener det er viktig å videreføre vilkåret om avsetning av midler til kriseberedskap.

Utstyr til fôring

Arbeidsgruppen oppfordrer distriktene til å oppsøke informasjon om muligheten for å sette opp bulktanker for fôr. Bulktanker kan være både stasjonære og mobile. Kjøp av fôr i bulk vil redusere kostnadene, se kapittel 5.2 om priser på bulk og fôrsekker. Bulktanker vil gjøre det mulig å transportere mindre mengder fôr på snøskuter enn om man kjøper ferdige fôrsekker.

Arbeidsgruppen oppfordrer Felleskjøpet til å starte produksjon av mindre fôrsekker, for eksempel på 400 kg, dersom dette kan tilpasses Felleskjøpets logistikk. For reineierne vil det gjøre det lettere å få fraktet fôret ut.

Arbeidsgruppen foreslår at det åpnes for å gi tilskudd til infrastruktur for fôring fra Reindriftens utviklingsfond. Infrastruktur for fôring kan være for eksempel bulktanker, fôrkrybber.

10 Arbeidsgruppens anbefalinger

- Arbeidsgruppen anbefaler en justering av definisjonen av beitekrise slik at den også omfatter andre typer kriser enn de som er forårsaket av snø og is. Arbeidsgruppen anbefaler at denne definisjonen legges til grunn i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap og forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag.
- Kunnskap om fôring er avgjørende for å kunne starte fôring i en krisesituasjon. Arbeidsgruppen anbefaler at forvaltning og næring i samarbeid arrangerer kurs i fôring av rein, der reinieiere med erfaring med fôring trekkes inn som kursholdere. Det bør også etableres en kunnskapsplattform for fôring
- Manglende tilgang til reinlav er en utfordring for reindriften. Arbeidsgruppen legger til grunn at det finnes områder nord for grensen som er satt i CWD-forskriften som ligger utenfor det samiske reinbeiteområdet, der det er mulig å høste reinlav. Arbeidsgruppen anbefaler at Landbruksdirektoratet, i samarbeid med Mattilsynet, får i oppdrag å identifisere områder utenfor det samiske reinbeiteområdet i Norge, der det er mulig å høste reinlav.
- Arbeidsgruppen anbefaler endringer i satser for tilskudd til kjøp og uttransport av fôr i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.
 - For innkjøp av fôr kan det gis tilskudd til å dekke 50 pst. av behovet for fôr per dag.
 - For transport av fôr gis det tilskudd i kr. per kg. avhengig av avstand, fordelt på 3 soner:
 - Sone 1: 5-20 km: 0,5 kr. per kilo fôr
 - Sone 2: 21-50 km: 1 kr. per kg. fôr
 - Sone 3: 51 km og over: 2 kr. per kg. fôr
- Arbeidsgruppen anbefaler at Landbruksdirektoratet gis i oppdrag å inngå en rammeavtale for helikoptertransport i reindriften.
- Arbeidsgruppen anbefaler at de tilskuddsberettigede kostnadene i forskrift om ekstraordinært tilskudd fra kriseberedskapsfondet videreføres.
- Arbeidsgruppen oppfordrer avtalepartene til å fortsette å bygge opp kriseberedskapsfondet.
- Arbeidsgruppen anbefaler at Landbruksdirektoratets koordinerende rolle i beredskapsarbeidet etableres tydeligere, og at Landbruksdirektoratet fastsetter et mandat for beredskapsutvalgene.
- Arbeidsgruppen anbefaler at Landbruksdirektoratet gjennomfører et årlig møte med alle beredskapsutvalgene, der aktuelle tema kan diskuteres og erfaringer kan utveksles på tvers av reinbeiteområder. Veterinærinstituttet og NRL må inviteres til møtet, i tillegg til de to reindriftskoordinatorerne som er ansatt i Norsk Landbruksrådgivning inviteres til å være med.
- Arbeidsgruppen anbefaler at fylkesmannen fortsetter å ta ansvar for å sikre kommunikasjon og informasjon mellom myndigheter, og mellom myndigheter og næring.

Fylkesmannen må også ivareta kommunikasjon med andre aktører, som fôrprodusenter, andre offentlige myndigheter, kommuner, grunneiere etc.

- Arbeidsgruppen anbefaler at fylkesmannen sender informasjon til alle reinbeitedistrikter tidlig i januar, for å minne om at det er viktig å melde fra tidlig om vanskelige beiteforhold.
- Arbeidsgruppen anbefaler at fylkesmannsembetene foretar en kartlegging av distriktenes beredskap.
- Arbeidsgruppen anbefaler at det skal være ett beredskapsutvalg for hvert reinbeiteområde.
- Arbeidsgruppen anbefaler at beredskapsutvalget først og fremst skal være en faglig ressurs, og skal kunne gi veiledning om gjennomføring av tiltak. Beredskapsutvalget skal ikke involveres i fylkesmannens tilskuddsbehandling.
- Arbeidsgruppen anbefaler at distriktene oppnevner representant til å sitte i beredskapsutvalget. I områder der distriktene ikke har mulighet til å oppnevne, kan NRL oppnevne representanter.
- Arbeidsgruppen anbefaler at informasjonen om beredskapsutvalgets arbeid og medlemmer er lett tilgjengelig, og at beredskapsutvalgenes mandat og referat fra møter legges ut på fylkesmannens nettside.
- Arbeidsgruppen anbefaler at næringen utarbeider enkle beredskapsplaner, og at beredskap settes opp som et dagsordenpunkt på distriktenes årsmøter og omtales i distriktenes årsmelding.
- Arbeidsgruppen vil oppfordre distrikter og soner til å lage interne rutiner for bruk av distriktenes avsatte kriseberedskapsmidler, og for søknader om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.
- Arbeidsgruppen anbefaler at vilkåret i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap om å sette av midler til kriseberedskap i distriktet videreføres
- Arbeidsgruppen anbefaler at det åpnes for å gi tilskudd til infrastruktur for fôring fra Reindriftens utviklingsfond.
- Arbeidsgruppen oppfordrer Felleskjøpet til å starte produksjon av mindre fôrsekker for å gjøre transporten for reieierne enklere.

11 Kilder

- Artikler og nyhetsbrev
 - o Veileder om tilleggsfôring av rein, NIBIO POP volum 3 nr. 43 desember 2017
- Beredskapsplaner
 - o Fylkesmannens beredskapsplaner i Troms og Finnmark
 - o Fylkesmannens beredskapsplaner i Nordland
- Evalueringer

- Oppsummering og evaluering av beitekrise for tamrein i region Nord 2020 fra Mattilsynet
- Fylkesmannen i Nordland. Beredskapsutvalgets evaluering av arbeidet med kriseberedskap i 2020.
- Forskrifter
 - Forskrift om ekstraordinær båndtvang for hunder i Grane, Hattfjelldal, Rana, Hemnes, Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål og Saltdal kommuner i Nordland
 - Forskrift om ekstraordinær båndtvang for hunder, Snåsa, Grong, Overhalla, Høylandet, Nærøysund, Lierne, Steinkjer, Verdal, Levanger, Meråker og Indre Fosen kommuner, Trøndelag
 - Forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap
 - Forskrift om tiltak for å begrense spredning av Chronic Wasting Disease (CWD)
 - Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag
 - Forskrift om fredningsbestemmelser for reindrift, Stonglandshalvøya, Tranøy kommune
- Kartlegginger og oversikter
 - Kartlegging av kalvetilgangen fra Fylkesmannen i Troms og Finnmark
 - Kartlegging av kalvetilgangen fra Fylkesmannen i Nordland
 - Kartlegging av kalvetilgangen fra Fylkesmannen i Trøndelag
 - Beredskapsutvalgets oversikt over områder med beitekrise fra Fylkesmannen i Troms og Finnmark
 - Oversikt over dispensasjoner fra beitebruksregler og/eller beitetider
 - Oversikt over stengte snøskuterløyper i Troms og Finnmark
 - Oversikt over utbetaling av jordbrukets frakttilskuddsordning til reindriften fra Landbruksdirektoratet
 - Fylkesmannen i Nordland. Kartlegging av beredskapen i distriktene i Nordland. 2009
 - Oversikt over nedbør, temperatur og snødybder fra Fylkesmannen i Nordland for Beitekrisen mai 2020
 - Oversikt over salg av fôr og pris på fôr fra Felleskjøpet
 - Økonomisk oversikt fra Landbruksdirektoratet
- Presentasjoner
 - Presentasjon fra Felleskjøpet om beitekrisen 2020
- Nettsider:
 - Mattilsynet
(https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrehelse/dyresykdommer/skrantesjuka_cwd/informasjon_om_skrantesjuka_betydning_for_hjorteoppdrett_og_reindrift.23539)
 - Finnmarkssykehuset (<https://finnmarkssykehuset.no/nyheter/tilbud-om-samtaler-til-reindriften>)
- Rapporter:
 - Gjennomgang av kriseberedskapen i reindriften Rapport nr. 30/2017
 - Kartlegging av kalvetilgangen og slakteuttak 2020, rapport fra Landbruksdirektoratet av 20. november 2020
 - Fylkesmannen i Troms og Finnmark. Transportstøtte til reindriften i Troms og Finnmark under beitekrisen i 2020
 - Rapport om slakteuttak fra Animalia av 7. desember 2020
 - Rapport fra NRL sine miniseminarer om Kriseberedskap 2019
 - Totalregnskap for reindriftsnæringen Regnskap 2019 og budsjett 2020
- Referater og møteprotokoller

- Gjennomgang av kriseberedskapen i reindriften Rapport nr. 30/2017
- Protokoll fra møte mellom avtalepartene 17. april 2020
- Referat fra møte i beredskapsutvalget av 5. juni 2020 i Trøndelag
- Møteprotokoll fra Reindriften Utviklingsfond møte 18. november 2020
- Reindriftsavtaler med sluttprotokoll:
 - Reindriftsavtalen med sluttprotokoll for 2020/2021
 - Reindriftsavtalen med sluttprotokoll for 2018/2019
- Føringer fra avtalepartene
 - Protokoll fra møte mellom avtalepartene 3. april 2020
 - Protokoll fra møte mellom avtalepartene 17. april 2020
 - Føringer fra avtalepartenes om videre prioriteringer og føringer på oppfølging av beitekrisen 14. mai
 - Føringer fra avtalepartene om bruk av gjenstående midler til uttransportering av fôr med helikopter datert 24. april 2020
- Stortingsinnstillinger:
 - Innstilling nr. 233 S (2019-2020)
- Stortingsproposisjoner:
 - Prop. 92 S (2017-2018)
 - Prop 117 S (2018-2019)
 - Prop. 99 S (2019-2020)
 - Prop. 73 S (2019-2020)
 - Prop 117 S (2019-2020)
- Vedtak og tildelingsbrev
 - Sametingets vedtak om tilskudd til kriseforebyggende tiltak
 - Landbruksdirektoratets vedtak om unntak fra fredningsbestemmelser for reindrift, Stonglandshalvøya, Tranøy kommune

Vedlegg

Arbeidsgruppens forslag til mandat for beredskapsutvalgene

1. Formål

Det skal være et beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde. Beredskapsutvalget skal være en faglig ressurs, som skal bidra til å forebygge og håndtere kriser i reindriften.

Som grunnlag for utvalgets arbeid legges følgende definisjon av beitekrise til grunn:

En beitekrise i reindriften er en hendelse som avviker fra det normale og skiller seg markant fra den normale driftsvariasjonen som er mellom år. En beitekrise kan oppstå raskt, eller utvikles over tid, og er avgrenset både i geografi og antall reineiere som blir berørt. Ved en krise er en vesentlig andel av siidaens beiteareal utilgjengelig eller påvirket av andre forhold som truer reinens velferd, og det foreligger en betydelig risiko for tap av rein og store økonomiske tap. En krise kan true videre drift hos de reineierne som blir berørt.

2. Sammensetning

Beredskapsutvalget skal være sammensatt av representanter fra fylkesmannen, Mattilsynet og reinbeiteområdet.

Fylkesmannens representant leder utvalget. Reinbeitedistriktene, oppnevner representant fra reinbeiteområdet. Dersom distriktene ikke kan oppnevne medlemmer skal Norske reindriftsamers landsforbund (NRL) oppnevne.

3. Oppgaver

Beredskapsutvalget skal kunne gi faglige råd og være i stand til å vurdere hva som er en krise, samt gi veiledning om hvilke tiltak som bør igangsettes i ulike situasjoner. Det vil være sentralt å avdekke hvilke tiltak som kan forebygg, avverge eller redusere omfanget av krisen.

Disse oppgavene er som følger:

Operativ rolle

Utvalget skal kunne gjennomføre nødvendige befaringer og ha løpende oversikt over beitesituasjon og dyrehelse i reinbeiteområdet.

Koordinerende rolle

Utvalget skal ha oversikt over lokale ressurser som kan bistå ved eventuelle kriser og videreformidle dette til distrikter som trenger det.

Rådgivende rolle

Utvalget skal veilede reinbeitedistrikter om gjennomføring av tiltak.

Utvalget skal kunne komme med anbefalinger om andre tiltak som bør iverksettes i ulike situasjoner.

Utvalget skal også kunne gi råd til fylkesmannen og Landbruksdirektoratet når de vurderer å iverksette ulike tiltak, som for eksempel dispensasjoner fra gjeldende beitetider, bruk av avtaleområder eller unntak fra gjeldende fredningsbestemmelser.

Utvalget skal kunne bistå i utarbeidelse av tiltak for å følge opp ulykker og forhindre ulykker på tamrein, samt ved utbrudd av sykdommer hos tamrein.

4. Møter

Utvalget bør holde møter minst to ganger i året, fortrinnsvis før innflytting til vinterbeitene og et møte i løpet av vinteren for å holde seg oppdatert på beitesituasjonen. Ellers skal utvalget møtes når minst et medlem ber om det, eller ved behov.

Utvalget skal delta på et felles årlig møte i regi av Landbruksdirektoratet. På dette møtet skal NRL, Veterinærinstituttet, Norsk landbruksrådgivning og aktuelle fôrprodusenter inviteres.

5. Rapportering

Referat fra befaringer og møter i beredskapsutvalgene skal sendes Landbruksdirektoratet fortløpende, og gjøres tilgjengelig på fylkesmannsembetets nettside.

6. Finansiering

Representantene fra fylkesmannen og Mattilsynet dekker sine respektive utgifter til arbeid i utvalget.

Godtgjørelse og utlegg for reiser til representant fra reinbeiteområdet dekkes av kriseberedskapsfondet etter satser i Statens personall håndbok.

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:
Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no
